



Наука днів календаря

Дивлюсь на календар осені — не тільки церковний, а й світський — і спадає на думку: хоч і потішаються подекуди з нашої любові до свят і святкувань, а все-таки і в цьому громадді професійних днів і суспільно вагомих відзначань мудрий побачити для себе науку. Скажімо, жовтень розпочався днем людей похилого віку. Звісно, можна було цього дня заради «галочки» побувати в числі інших «зобов'язаних» посланцем у геріатричному будинку — записати це в список своїх «героїчних вчинків» і забути як мінімум до наступного року. Або сходити туди ж у перших числах грудня — в Міжнародний день інваліда. А можна без помпезності, тихо і спокійно відвідувати протягом року когось із самотніх стариків, даруючи їм радість уваги й турботи.

Або день рятувальника, який випадає на останню суботу жовтня. Без сумніву, з цим благородним професійним святом треба вітати тих, хто не шкодує свого життя заради інших. Разом з тим добре й себе проєкцувати: а чи готовий я у випадку небезпеки для когось, опинившись поруч, кинути рятувати людину? А можна поставити й буденніше запитання: чи готовий я простягнути руку допомоги тому, кому потрібна підтримка в скрутний момент його життя? На

ці ж запитання нашої хвилюють і День благодійності, і Міжнародний день допомоги бідним у грудні та ще чимало яких днів...

На жаль, напівжартівливе-напівцинічне «спасіння потопаючих — справа рук самих потопаючих» дедалі глибше вкорінюється в суспільне буття. І в наші душі. Апостол же сказав: «Один одного тяготи носіть, і так виконаєте закон Христовий» (Гал. 6: 2). Замітимо: допомагаючи один одному, виконаємо закон, тобто настанову, повеління Боже. Це як правила дорожнього руху для його учасників: дотрималися — менше небезпек зустріли на шляху, неушкодженими повернулися додому. А в житті дотрималися заповідей Божих — прожили без шкоди для душі, з добрим серцем, отже, доброю буде і вічність для таких людей.

Але будемо пам'ятати, що дорога життя не менш небезпечна, ніж дорога автомобільна. Навіть якщо ти знаєш правила й намагаєшся їх не порушувати, обов'язково зустрінеться хтось, хто нехтує загальноприйнятими корисними нормами. І тут важливо правильно зреагувати, ухилитися від зіткнення, не піддатися гніву, який позбавляє розуму й уваги, й у подальшому не брати за зразок такої поведінки, махнувши рукою: «А-а, всім можна, а мені хіба ні?»

Як ця автомобільна аналогія відноситься до духовного нашого життя? Напевно, багато хто помічав, що добра наша справа не завжди буває оцінена іншими. Тоді ми ображаємося, не розуміємо, як це нам не відповіли добром на добро, а то й заплямували, знеславили, а якщо так, то обіцяємо собі, що більше ніколи в житті нікому доброї справи не зробимо; тут же може виринути й думка про помсту... От вам і «зіткнення», і дурний приклад, і порушення вже нами правил спільного життя.

Святі ж отці вчать, що така «невдячна» реакція інших людей на добро — це норма! І не треба ображатися, треба про це знати і бути готовим, тобто не варто чекати вдячності. Добро треба робити тихо і без очікувань на взаємність. Ось як про це каже святий Ігнатій Брянчанинов: «Ми завжди повинні бути готові, що на добро нам відкажуть злом. За духовним законом, як день за ніччю — так за добром завжди слідує зло. Святі отці образно кажуть, що ми дуже часто отримуємо “за манну — жовч”. Це — від Господа. Це випробування нашої віри, нашої готовності жити за Заповідями Божими і мужньо (всупереч усьому!) творити добро».

Думається, ось такому ставленню й таким роздумам може вчити нас навіть звичайний світський календар.

Священик Андрій Твердохліб.

У номері:

Кінофестиваль
«Покров»: у пошуку
краси любові і добра
Враження від кінофоруму
с. 6

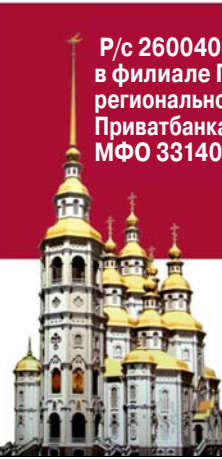
Последние дни,
кончина и погребение
Преосвященного
Илариона, епископа
Полтавского
и Переяславского
с. 8

Человек за буквой
Жизненный путь основателя
Полтавской семинарии
с. 12

Крестный путь
святителя Тихона
К 90-летию кончины святителя
с. 13

Промислом Божим
натхнення
Духовне благодійництво
родини Кочубеїв
с. 16

**ПРОСИМО
ВАШИХ ПОЖЕРТВ
НА БУДІВНИЦТВО
ВОСКРЕСЕНСЬКОГО
КАФЕДРАЛЬНОГО СОБОРУ
МІСТА ПОЛТАВИ**



**Р/с 26004054616894
в филиале Полтавского
регионального управления
Приватбанка
МФО 331401, код 26304890**

Сердечно
дякуємо всім
відомим
і не відомим
благодійникам!

Урочисте богослужіння з нагоди престольного свята у храмі Шишак



✙ У день Різдва Пресвятої Богородиці, 21 вересня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив Божественну літургію у Свято-Різдво-Богородичному храмі селища Шишаки.

Його Високопреосвященству співслужили секретар Полтавської єпархії протоієрей Михаїл Волощук, ключар Свято-Макаріївського кафедрального собору протоієрей Миколай Довганич, благочинний Дикансько-Шишацького благочиння протоієрей Богдан Брянчик, старший священник Свято-Різдво-Богородичного храму протоієрей Олександр Мних, а також духовенство Дикансько-Шишацького благочиння.

Після читання Святого Євангелія ієрей Георгій Власенко звернувся до прихожан зі словом проповіді.

По закінченні богослужіння Високопреосвященніший митрополит Филип привітав присутніх із престольним святом і благословив усіх.

Бажаючим була запропонована святкова трапеза.



Всеношне бдіння в Макаріївському соборі напередодні Воздвиження Хреста Господнього

✙ Напередодні свята Воздвиження Чесного і Животворящего Хреста Господнього, 26 вересня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип очолив всеношне бдіння у Свято-Макаріївському кафедральному соборі міста Полтави.

Його Високопреосвященству співслужили архієпископ Віленський і Литовський Інокентій, духовенство кафедрального собору.

Після великого славослів'я на центр храму було винесено Чесний Хрест Господній, де Високопреосвященніший Владика звершив чин Воздвиження.

У свято Воздвиження Свята Церква згадує, що в 326 році благочестива матір царя Константина, свята рівноапостольна цариця Єлена, віднайшла Чесний Хрест Господній. За переданням, що було записано Григорієм Турським, місцезнаходження Хреста під руїнами язичницького капища вказав один з іудеїв на ім'я Іуда, який згодом прийняв християнство.

У день свята Воздвиження встановлено піст, подібний до того, що буває у середу та п'ятницю (риба не дозволяється). Православні християни додержуються його у спомин страждань Господа, Який претерпів смерть на Хресті.



35-річчя священицької хіротонії Владики Филипа

✙ 28 вересня керуючий Полтавською кафедрою Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип відзначав 35-річчя священицької хіротонії. З нагоди знаменної події колектив управління Полтавської єпархії привітав Його Високопреосвященство. У вітальній адресі зокрема зазначалося: «Ваше Високопреосвященство! Молитовно зичимо Вам Божої благодаті для подальшого зміцнення Ваших духовних і тілесних сил. Хай милосердний Господь по молитвах Своєї Пречистої Матері та всіх святих нашої полтавської землі допомагає Вам у Вашому високому архіпастирському служінні на благо рідної України. Многії літа!»



Єпархіальна хроніка

12 вересня для вихователів, батьків і учнів недільних шкіл при Свято-Макаріївському кафедральному соборі та при храмі святого мученика Іоанна Воїна відбувся відкритий урок. Майстер-клас з викладання Закону Божого у молодшій групі недільної школи в обох храмах провела методист Світлана Панченко.

У 2015-2016 навчальному році, з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, у недільних школах навчатимуться три вікові групи дітей: молодша 5–8 років, середня 8–10 і старша від 10–11 років. Заняття проводитимуться щосуботи та щонеділі.

12 вересня діти, батьки і викладачі недільної школи храму святого мученика Іоанна Воїна першими відвідали уроки дзвонарського мистецтва при недільній школі Свято-Макаріївського кафедрального собору. Провів його диякон Константин Суслов. Отець Константин розповів про різні види дзвону та про історію дзвону Миколая на дзвіниці собору. Школа дзвонаря почала діяти з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і

Миргородського Филипа. Уроки з дзвонарства проводитимуться щосуботи і щонеділі.

Упродовж літа священники, диякони, іподиякони, паламарі, миряни (і не тільки з Полтави) мали можливість приємно й корисно проводити дозвілля, а при цьому ще й на футбольному полі щонеділі мірятися своїми «футбольними силами». Зустрічі та змагання відбувалися у рамках роботи єпархіального відділу у справах сім'ї з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа

З настанням осені формат змагань змінився. За сприяння протоієрея Василя Фазана, духовенству Полтавської єпархії було виділено час для гри на полі зі штучним покриттям у Полтавському державному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка. А зустрічі молоді відбуватимуться щонеділі о 19.00 у парафіальному будинку Свято-Макаріївського собору за адресою: м. Полтава, вул. Лялі Убийвовк, 2а.

18 вересня, у день пам'яті пророка Захарії і праведної Єлисавети, батьків Хрестителя Господнього Іоанна, у

храмі, освяченому на їх честь у селі Піщане Решетилівського району, було звершено богослужіння, приурочене до 20-річчя освячення храму.

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, Божественну літургію очолив секретар Полтавської єпархії протоієрей Михаїл Волощук. Йому співслужили ключар Свято-Макаріївського кафедрального собору протоієрей Миколай Довганич, благочинний Решетилівського району протоієрей Стефан Паляниця, настоятель Свято-Захаріє-Єлисаветинського храму ієрей Дмитрій Москаленко, духовенство благочиння.

Після читання Святого Євангелія звернувся до вірян зі словом проповіді протоієрей Миколай Довганич.

Під час літургії було піднесено сугубу молитву за мир в Україні.

По закінченні богослужіння віруючі звершили хресний хід.

За старанні труди на благо Української Православної Церкви благодійників цього дня було нагороджено благословенними Архієрейськими грамотами. Протоієрей Михаїл Волощук привітав прихожан із храмовим

святом та передав благословення від Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа.

Усім бажаючим була запропонована смачна трапеза.

20 вересня, з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, діти православних шкіл храму мученика Іоанна Воїна та Свято-Макаріївського кафедрального собору разом з викладачами та батьками з молитвою до Божої Матері вирушили в село Горбанівка, до місця знайдення чудотворного Горбанівського образу Богородиці та святих джерел.

З першого святого джерела у Горбанівці (територія релігійної громади Різдва Богородиці Української Православної Церкви) учасники походу, віддавши молитовну шану Пресвятій Богородиці, мали змогу попиту води.

Дійшовши до другого святого джерела на честь Горбанівської ікони Божої Матері (поруч із Баронівськими ставками), діти та дорослі під Ангельське привітання Божої Матері «Гі҃це дѣо рѣдѣица», осінивши себе хресним знаменням, із благоговінням

поринали у купель, що тут упорядкована.

Потім були трапеза та розваги для дітей.

На завершення отець Андрій Твердохліб благословив усіх Ченстоховськими іконочками Божої Матері.

23–25 вересня очільник відділу Полтавської єпархії по роботі з військовими ієрей Андрій Твердохліб, з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, узяв участь у з'їзді священнослужителів УПЦ, які відповідають за роботу з військовослужбовцями у Збройних силах та інших військових формуваннях України. Учасники форуму обговорювали проблемні питання взаємодії Української Православної Церкви та силових структур в умовах впровадження служби військового духовенства.

Перед початком з'їзду було звершено Божественну літургію в кафедральному соборі Різдва Христового міста Бердянська. Її очолили митрополит Білоцерківський і Богуславський Августин та єпископ Бердянський і Приморський Єфрем у співслужінні військового духовенства з різних єпархій.

У храмі мучениць

✠ У день пам'яті святих мучениць Віри, Надії, Любові та матері їхньої Софії 30 вересня в полтавському храмі, освяченому на їх честь, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип очолив служіння Божественної літургії.

Його Високопреосвященству співслужили ключар Свято-Макаріївського кафедрального собору протоієрей Миколай Довганич, ключар храму святих мучениць Віри, Надії, Любові протоієрей Сергій Касьяненко, клірики храму та представники міського духовенства.

Проповідь після читання Євангелія виголосив клірик

храму священник Олександр Костенко.

За богослужінням Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип виголосив молитву за мир і спокій в Україні.

Під час Божественної літургії Високопреосвященніший Владика звершив дияконську хіротонію випускника Полтавської Місіонерської Духовної семінарії Максима Забуги та звів диякона Константина Сулова в сан пресвітера.

Привітавши вірян зі святом, архієрей прикликав на них Боже благословення.

Після богослужіння всім була запропонована смачна трапеза.



✠ На 20-й седмиці після П'ятидесятниці, 17 жовтня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив освячення Свято-Успенського храму та очолив служіння першої Божественної літургії у селі Старі Санжари Новосанжарського району.

Біля храму Високопреосвященнішого Владика зустрічали хлібом-сіллю.

Його Високопреосвященству співслужили секретар Полтавської єпархії протоієрей Михайл Волощук, ключар Свято-Макаріївського кафедрального собору протоієрей Миколай Довганич, благочинний Новосанжарського благочиння

Освячення храму в Старих Санжарах

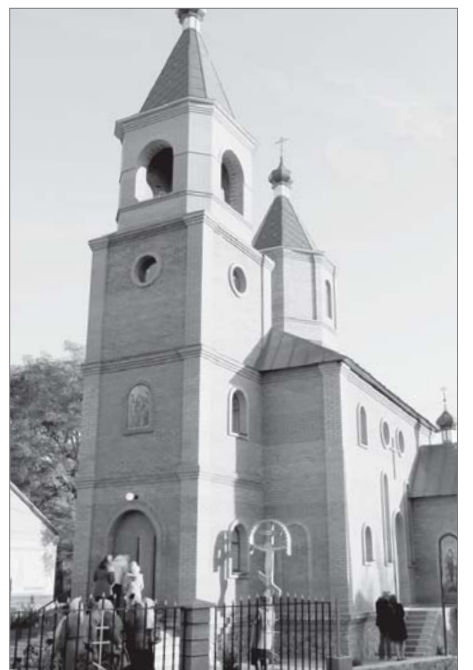
протоієрей Ярослав Михайлик, настоятель Свято-Успенського храму села Старі Санжари протоієрей Василій Антонь, духовенство благочиння.

Після Євангельського читання проповідь вимовив протоієрей Миколай Довганич.

За богослужінням була піднесена сугуба молитва за мир в Україні.

За старанні труди на благо Української Православної Церкви багатьох благодійників було відзначено церковними нагородами. З благословення Предстоятеля Української Православної Церкви Блаженнішого Митрополита Онуфрія, грамотами нагороджено Валентину Володимирівну Дудку, Нелю Миколаївну Жолоб, Анатолія Павловича Юрченка, Ігоря Леонідовича Великого, Віктора Миколайовича Гуржія. Архієрейськими грамотами відзначено Дмитра Миколайовича Петраша, Станіслава Анатолійовича Ярмоша, Людмилу Григорівну Костюченко, Ірину Олександрівну Поставну, Геннадія Миколайовича Кульбашника, Анатолія Григоровича Трояна, Людмилу Михайлівну Покидько, Сергія Віталійовича Халамейдика, Валерія Юрійовича Габовду, Юрія Олексійовича Гвоздака. Орденів Української Православної Церкви удостоєно благодійників Євгена Миколайовича Ганжу та Юрія Яковича Лебедина.

Протоієрей Василій Антонь нагороджений хрестом з прикрасами.



На молитовну пам'ять Владика Филип передав у храм ікону святителя Іларіона Полтавського.

Після многоліття Його Високопреосвященство привітав парафіян із освяченням храму та благословив усіх.

Усім бажаючим була запропонована трапеза.

Єпархіальна хроніка

Голова Синодального відділу по взаємодії зі Збройними силами та іншими військовими формуваннями України митрополит Білоцерківський і Богуславський Августин зачитав вітальне слово Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Онуфрія.

Міський голова Бердянська Олексій Бакай, звертаючись до священників, наголосив на важливості з'їзду для Бердянського краю, який межує із зоною бойових дій на сході країни. Перед священнослужителями виступили старший офіцер Департаменту соціальної та гуманітарної політики Міністерства оборони України полковник Руслан Коханчук, начальник служби військового духовенства Головного управління Національної Гвардії України полковник Олександр Іздебський та інші представники ЗСУ. Делегати з'їзду проголосили «Вічну пам'ять» священнослужителю Полтавської єпархії, голові єпархіального відділу по взаємодії зі Збройними силами та іншими військовими формуваннями України протоієрею Віталію Ковалевському, який упокоївся 20 квітня 2015 року.

Наступного дня на з'їзді обговорювали проблеми впрова-

дження капеланської служби в різних військових формуваннях України.

23 вересня, з нагоди відзначення Дня міста та 72-річчя визволення Полтави від нацистських загарбників, полтавці вшанували пам'ять воїнів, які загинули у боях Великої Вітчизняної війни. З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, панахиду на могилі Невідомого солдата на центральному кладовищі Полтави відслужив настоятель полтавського храму Всіх святих протоієрей Кирил Яцухно.

25–26 вересня у Полтавській Місіонерській Духовній семінарії, з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, відбувся осінній чемпіонат з футболу.

У змаганнях узяли участь чотири команди богословського та команда іконописного відділень, а також команда викладачів семінарії. За два ігрових дні команди зіграли по 5 матчів, в яких було визначено переможця.

За кількістю очок перемогу здобула команда 1-го курсу

богословсько-місіонерського відділення, випередивши на два залікових бали найближчого переслідувача — команди викладачів. Третє місце — в активі команди 3-го курсу богословсько-місіонерського відділення, яка до останнього боролася за першість. Четверте, п'яте та шосте місця посіли команди 2-го курсу богословсько-місіонерського відділення, іконописного відділення та 4-го курсу богословсько-місіонерського відділення відповідно. Кращим бомбардиром визнано Іллю Вранчана (8 голів), кращим воротарем — Павла Тютюнника.

Семінарія вітає своїх чемпіонів та бажає подальшого успіху всім командам-учасникам!

26 вересня жителі села Щербані Полтавського району відзначили День села.

Серед подарунків селу надано новий дитячий гральний майданчик з футбольним полем. З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, ключар щербанівського храму Архістратига Михайла ієрей Олександр Чупіка освятив дитячий майданчик та футбольне поле.

Цього дня сільчани не тільки вітали один одного з Днем села, а й дякували Господу за народження найменшої односельчанки — дочки отця Олександра.

27 вересня, з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, в Полтавській Місіонерській Духовній семінарії відбувся педагогічний семінар з теми «Чому підлітки полишають Церкву?» Захід провели благочинний Комсомольського благочиння протоієрей Георгій Граб та директор Духовно-просвітницького центру Свято-Миколаївського собору ієрей Георгій Коваленко.

Якщо сім'я не виховала людину, суспільство її вже не виховає. Це під силу Церкві, але тільки при сильному бажанні самої людини. Сумний досвід свідчить, що значна частина дітей, від дитинства вихованих у Православ'ї, при настанні юнацького віку скидають з себе церковність, як тягар. Як правило, найчастіше до священника звертаються батьки зі скаргами на своїх дорослих дітей, які стали погано до них ставитися, нікого не поважають, не ходять до храму...

Учасники семінару в ході обговорення теми приділили значну увагу поняттю «сім'я». Адже саме вона є головною у виховному процесі. «Слова апостола Павла про сім'ю як про «домашню Церкву» (Рим. 16:4) важливо розуміти не метафорично і не в одному тільки моральному аспекті. Це, насамперед, свідчення онтологічне: справжня церковна сім'я по суті своїй може і повинна бути малою Церквою Христовою, де кожен її член є складовою частиною цього організму», — зауважив отець Георгій Граб.

У рамках семінару викладачі дали характеристику основним періодам формування дитини, розглянули основні методи правильного її виховання, обговорили аспекти, які зумовлюють повноцінний та всебічний розвиток дитини, насамперед як віруючої особистості.

Підбиваючи підсумки семінару, його учасники радили батькам так увійти в життя дитини і так духовно з'єднатися з нею, щоб стати для неї найцікавішим співрозмовником. Тоді вона не буде шукати розради в інших людей: на вулиці, у друзів, які не знають Бога, а прислухатиметься до порад батьків.

Храму в Сарах Гадяцького району 120 років

✙ У неділю 20-ту після П'ятидесятниці, 18 жовтня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив Божественну літургію у старовинному храмі на честь Покрова Пресвятої Богородиці в селі Сари Гадяцького району. Цього дня прихожани святкували 120-річчя з дня оновлення цього Дому Божого.

На карті Гійома Левассера де Боплана першої половини XVII століття на «Сарському городищі» значиться слобода в 10 дворів, заснована в 1622 році. Переживши складну історію, Сари до середини XIX століття розрослись: кількість поселенців на цей час становить уже близько 3000. У селі діють три храми: Свято-Миколаївський, Різдва Богородиці та Свято-Покровський. До нашого часу збереглась лише Свято-Покровська церква.

У 1895 році було прийнято рішення оновити храм, в якому молилися кілька поколінь селян. Чин освячення оновленої церкви очолив єпископ Полтавський і Переяславський Іларіон (Юшенів), який цього року прославлений у сонмі святих землі Полтавської.

Через 120 років у Покровському храмі святкову Божественну літургію очолив Високопреосвященніший Филип, митрополит Полтавський і Миргородський.

Його Високопреосвященству співслужили секретар Полтавської єпархії протоієрей Михаїл Волощук, ключар Свято-Макаріївського кафедрального собору протоієрей Миколай Довганич, благочинний Гадяцького благочиння протоієрей Ігор Цебенко, настоятель Свято-Покровського храму протоієрей Володимир Журавель, а також духовенство Гадяцького благочиння.

Після читання Святого Євангелія отець Володимир Костенко звернувся до віруючих зі словом проповіді.

Цього дня Свята Церква пропонує віруючим звернути особливу увагу на зачаток Євангелія від Луки (Лк. 6:31–36). У цьому уривку, що читався за Літургією, міститься золоте правило християнської моралі, яке Христос виголосив під час Нагірної проповіді: «І як хочете, щоб з вами чинили люди, так і ви чиніть з ними... будьте милосердні, як і Отець ваш милосердний».



На богослужінні були присутні близько 400 вірян.

На молитовну згадку Високопреосвященніший Владика подарував храму ікону святителя Афанасія Полтавського.

По завершенні богослужіння Високопреосвященніший митрополит Филип привітав православних мешканців села Сари із важливою подією в житті громади — 120-річчям храму, а також нагородив благословенними Архієрейськими грамотами благодійників: Олександра Михайловича Криворучка, Сергія Івановича Шестопала, Олександра Григоровича Оленченка, Олега Яковича Ляшка, Тетяну Олексіївну Левадну, Ганну Семенівну Романовську, Тамару Олексіївну Крат, Надію Микитівну Дерев'янку, Олену Володимирівну Журавель, Сергія Олексійовича Гончаренка, Олександру Петрівну Рубан, Віктора Григоровича Ляшенка.



Єпархіальна хроніка

27 вересня — святковий недільний день — у Різдво-Богородичному храмі селища Артемівка Чутівського району почався з Божественної літургії. Після богослужіння, з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, настоятель храму протоієрей Володимир Шутко відслужив водосвятний молебень та освятив встановлені поклінні Хрести на початку і в кінці села.

У проповіді отець Володимир звернув увагу на важливість події: «Ми дякуємо Богові за те, що Господь умудрив людей, які трудяться в цьому святому храмі, дарував їм сили для спорудження цих Хрестів. І за молитвами Святої Матері-Церкви вони освячені. Це вже святиня, яка благословляє невидимою своєю силою. І ви, коли будете проходити повз них, вклоніться, помоліться. Поклінні Хрести нагадують усім про необхідність покаяння, морального очищення, життя за законами добра і любові до ближнього. У цьому основа християнського життя, в цьому наше покликання і сутність буття».

30 вересня в Полтавській Місіонерській Духовній семінарії відбулося чергове засідання Вченої Ради. З благословення Ректора семінарії Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, засідання очолив віце-ректор архімандрит Веніамін (Погребной).

Згідно з порядком денним з доповіддю виступив секретар семінарської Вченої Ради ієрей Сергій Антонюк. Він ознайомив присутніх зі списком студентів, які не ліквідували академзаборгованість у встановлений термін; учасники засідання прийняли рішення відповідно до діючого положення «Про організацію навчального процесу у ПМДС».

Члени Ради мали міркування щодо видання богословського збірника наукових та публіцистичних праць викладачів та студентів семінарії. Книгу буде присвячено 20-літтю відродження Полтавської Духовної семінарії та 10-річчю з дня відкриття при Духовній школі іконописного відділення. Затверджено склад редакції.

Було заслухано повідомлення віце-ректора семінарії архімандрита Веніаміна (Погребного) про запровадження з цього навчального року для кращих студентів Полтавської семінарії стипендії церковного мецената міста Комсомольська, ім'я якого, на його прохання, не розголошується.

Члени Ради розглянули та затвердили теми дипломних робіт та дипломних місіонерських робіт (проектів) студентів 4-го курсу богословсько-місіонерського факультету.

1 жовтня, у день преставлення пріснопам'ятного митрополита Полтавського і Кременчуцького Феодосія (Дикуна), з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, у Свято-Макаріївському кафедральному соборі та Хрестовоздвиженському монастирі Полтави було звершено заупокійні богослужіння. Заупокійну літію було відслужено і в архієрейській усипальниці під Троїцьким храмом Хрестовоздвиженського монастиря, де похований митрополит Феодосій.

3 жовтня у недільній школі Свято-Макаріївського кафедрального собору протодиякон Олександр Дубовий провів перше заняття шахового клубу, створеного з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа. Юні гравці знайомилися з правилами гри.

У майбутньому вміння гри в шахи, без сумніву, допоможе дітям розвивати логічне мислення і оперативно знаходити шляхи для вирішення тих чи інших проблем.

Шаховий клуб запрошує на заняття усіх бажаючих щосуботи о 12.00.

4 жовтня, з благословення Филипа, митрополита Полтавського і Миргородського, в селі Михайлове Котелевського району відбулося освячення поклінних Хрестів, що встановили на в'їздах до села.

Ця подія зібрала багато жителів Михайлового, які доклали чимало зусиль до того, щоб над їхнім селом засяяло Хрестне Знамено Господнє. Віряни на чолі зі священниками з молитовними піснеспівами пройшли

хресною ходою від одного освяченого Хреста до іншого, тим самим благословивши все село.

Чин освячення звершили протоієрей Борис Рибаків і Миколай Ковальов та ієрей Роман Довганич. Співав молодіжний хор Свято-Троїцького храму Котельви.

По завершенні освячення усі учасники з великою радістю в серці вклонилися цим новоосвяченим Хрестам.

Пам'ятаймо, що Хрест Господній дарує перемогу над гріхом усім, хто з вірою до нього приклоняється.

8 жовтня серед студентів Полтавської Місіонерської Духовної семінарії відбувся турнір зі стрілоболу. В ньому взяли участь 5 команд.

Змагання пройшло на баскетбольному ігровому полі Комсомольської загальноосвітньої школи №6.

Переможцем турніру стала команда 4-го курсу богословсько-місіонерського факультету, друге місце посіла команда 3-го курсу, третє місце зайняли першокурсники. Вітаємо команди переможців.

Митрополит Филип співслужив за Божественною літургією Предстоятелю Української Православної Церкви у Дніпропетровську

✙ У рамках святкування 1000-річчя преставлення святого рівноапостольного князя Володимира, Хрестителя Русі, а також з нагоди 240-річчя заснування Дніпропетровської єпархії і 40-річчя архієрейської хіротонії митрополита Дніпропетровського і Павлоградського Іринія, Предстоятель Української Православної Церкви Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Онуфрій 20 жовтня у Дніпропетровську звершив чин великого освячення храму на честь ікони Божої Матері «Іверська» й очолив Божественну літургію.

Його Блаженству співслужили митрополити: Дніпропетровський і Павлоградський Іриней, Белгородський і Старооскольський Іоанн (Руська Православна Церква), Некреський Сергій (Грузинська Православна Церква), Криворізький і Нікопольський Єфрем, Харківський і Богодухівський Онуфрій, Полтавський і Миргородський Филип; архієпископи: Городницький Олександр, Дніпродзержинський і Царичанський Володимир; єпископи: Новомосковський Євлогій, Обухівський Іона, а також духовенство міста і гості єпархії в священному сані.

Після читання Святого Євангелія Блаженніший Владика звернувся до віруючих зі словом проповіді, відзначивши красу новоосвяченого храму, яка має нагадувати кожному християнину про красу своєї душі та ті справи любові, завдяки яким вона примножується.

Його Блаженство нагородив керуючого Дніпропетровською єпархією митрополита Іринія орденом преподобних Антонія і Феодосія Печерських I ступеня, а також удостоїв відзнак Української Православної Церкви благодійників, зусиллями яких був зведений храм на честь ікони Божої Матері «Іверська».



Вітаємо

Представник єпархії — дипломант фестивалю православного кіно «Покров»



З 11 по 14 жовтня в Києві проходив XIII міжнародний кінофестиваль православного кіно «Покров». З-понад 200 стрічок, надісланих на конкурс митцями з України, Росії, Білорусії, Armenії, Франції і Греції, до показу було відібрано 57 у жанрах анімації, документального й ігрового кіно «короткого» та «повного» метра. Серед цих кіноробіт-конкурсантів на суд глядачів було представлено й документальний фільм виробництва Полтавської ОДТРК «Лтава» «Все в тобі» про православні витoki філософії Григорія Сковороди. Режисер стрічки Людмила Нестуля, журналіст Полтавської єпархії, брала участь у фестивалі з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа. Фільм нагороджено спеціальним дипломом фестивалю «Покров» — «За краще висвітлення спадщини української духовності». Щиро вітаємо Людмилу Нестулю з гідною відзнакою творчої роботи!

Журі фестивалю цього року очолив кінорежисер і продюсер, голова правління телеканалу «Інтер» Єгор Бенкендорф. До складу журі увійшли польський режисер-документаліст Юрій Калина, режисер і письменник Олександр Столяров, директор Міжнародного інституту афонської спадщини в Україні Сергій Шумило, генеральний директор телекомпанії «Київська Русь» Марина Творогова, режисер Світлана Красножон.

Єпархіальна хроніка

11 жовтня, з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, біля Покровської церкви села Плішівцеь благочинний Гадяцького району протоієрей Ігор Цебенко освятив хрест і купол для новозбудованої дзвіниці.

У привітальному слові священик пригадав історію храму, час відбудови, відмітив особливі старання і наполегливість настоятеля протоієрея Романа Височанського, а також висловив подяку жертводавцям і благодійникам. На згадку про подію було зроблено фото з прихожанами.

12 жовтня студентка регентського відділення Полтавської Місіонерської духовної семінарії Олена Фелонюк провела урок із вихованнями Комсомольської громадської організації «Товариство захисту прав дітей-інвалідів «Ніжність» на тему «Створення світу».

Студенти семінарії беруть активну участь в освітньому процесі закладу з 2008 року. У новому навчальному році, з

благословення Ректора Полтавської Місіонерської Духовної семінарії Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, семінаристи продовжують справу місіонерського служіння серед дітей з особливими потребами, проводячи заняття на постійній основі з курсу «Християнська етика».

Товариство «Ніжність» у 2007 році заснували троє небайдужих батьків, щоб спільно вирішувати проблеми своїх дітей. За вісім років організація стала переможцем багатьох конкурсів соціальних проектів, направлених на вирішення проблем неповноспроможних дітей міста. У «Ніжності» практикують ефективний немедикаментозний метод реабілітації з іпотерапії, проводять заняття з соціальним педагогом, заняття з математики, християнської етики, прикладного мистецтва, музики, надають послуги власної швацької майстерні, проводять курси з крою та шиття, з англійської мови, комп'ютерні курси тощо.

12 жовтня в Палаці культури та творчості Комсомольська за участю міського голови Сергія Супруна, заступника міського голови Надії Угнічевої, учасників бойових дій на сході України, їхніх сімей, волонтерів, представників соціальних служб, громадських організацій, учнівської молоді пройшов святковий тематичний вечір, присвячений Дню захисника України. Це державне свято з'явилося в календарі відповідно до Указу Президента й відзначатиметься 14 жовтня, в день свята Покрова Пресвятої Владичиці Богородиці й Пріснодіви Марії.

Вечір відкрив хор Полтавської Місіонерської Духовної семінарії, учасники якого виконали «Молитву за Україну», «Многії літа». З вітальним словом до громади звернувся міський голова Сергій Супрун. З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, приєднався до святкових вітань і благочинний міста, духовник семінарії протоієрей Георгій Граб.

Присутні хвилиною мовчання вшанували пам'ять

земляків, які загинули на сході України.

13 жовтня, напередодні свята Покрова Пресвятої Богородиці та Дня захисника Вітчизни, біля Спаського храму в Полтаві відбулася урочиста посвята в козаки вихованців Полтавської школи-інтернату №2. Захід організував генерал-отаман козацького гвардійського корпусу Полтавщини та громадської організації «Всеукраїнський лицарський орден православних козаків імені Івана Сірка» Микола Ревека.

На майданчику перед храмом зібралося кілька десятків вояків із різних українських козацьких організацій, були представники із багатьох районів області.

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, молебень перед іконою Покрова Пресвятої Богородиці звершив клірик Спаського храму ієрей Сергій Антонюк. Після молебня, за давньою традицією, розпочалася церемонія посвяти у козаки: після колективної присяги кожен новий козак мав

поцілувати ікону, хрест і козацький прапор.

13 жовтня вихованці Православного військово-туристичного клубу «Пересвіт» під керівництвом ієрея Георгія Коваленка, з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, до Дня захисника Вітчизни у загальноосвітній школі №6 м. Комсомольська провели показовий виступ під гаслом «Козацькому роду нема переводу!» У програмі було продемонстровано елементи рукопашного бою та прийоми самозахисту.

14 жовтня, в День українського козацтва й День захисника України, полтавці поклали квіти до підніжжя пам'ятника загиблим українським козакам. З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, в урочистостях узяв участь секретар Полтавської єпархії протоієрей Михайл Волощук.



Кінофестиваль «Покров»: у пошуку краси любові і добра

Ми розповімо вам про фестиваль православного кіно «Покров», що проходив у Києві з 11 по 14 жовтня. Можливо, на тлі потрясінь, які час від часу збурюють наше повсякденне життя, це — не подія. Але ми говоритимемо про те (насмілимося це стверджувати), чого іноді не усвідомлюємо відкрито... «Я ходжу на всі перегляди фільмів фестивалю, — довірилася нам незнайома літня киянка, — сиджу і плачу... Плачу, бо відчувваю Божу любов».

Цією фразою, напевно, можна було б і завершити розповідь про «Покров». Але насправді визнання глядачки — це глибокий запит серця. І його, цей запит, хочеться увесь час тримати при собі, ніби камертон: торкнувся, підніс до вуха і... відкриваєш світи.

І тут вимальовується спокуса номер один: дати волю своїй фантазії, змішати, як кажуть, грішне з праведним. А ми ж говоримо про кіно православне. І про мету нашу першочергову — пошук критеріїв «православності» у мистецькому творі. Затим — спокуса інша: кінематографічна форма. Якою мовою має це мистецтво звертатися до глядача, яким чином конструювати нову реальність?

Ці проблеми і досі (вже на XIII фестивалі) залишаються в центрі професійних дискусій. Що ж говорити про початок «Покрова»? А відбувалося таке. Зібралися з благословення Блаженнішого Митрополита Володимира священики, діячі кіномистецтва, меценати. Ще на початку 2000-х років. І почали визначатися. З тим, що має з'явитися кіно, морально і духовно спрямовуюче людину, не сперечався ніхто. Насильство, страхіття, бруд виливаються у наш час на глядача, як кажуть, у промислових масштабах. І формують «відповідні» потреби. Але світлі начала в людських душах нікуди не зникають. Бо завжди з нами і поміж нас Господь. Згадайте: «Я з вами в усі дні до кінця віку» (Мф. 28:20). Як же відчутти митцеві оту лінію входження у тему святості?

Смислова обґрунтованість створення православно орієнтованого кіно сприймалася спочатку і сприймається досі як певний обрій. Наближуватися до нього можна з будь-якої точки простору: йти від спостережень за характерами людей і обставинами життя. Головне, щоб обрій цей не зникав. Як не зникає молитва Церкви у душі віруючої людини і її предстояння перед Богом.

Тим часом кінематографічна реальність, до певної міри, є викликом для православної культури. На відміну від живопису, музики, літератури чи архітектури, які вже століттями залучені до богослужбової практики, кіно лише розпочинає своє воцерковлення. Хто стоїть за цими першими зразками, робить перші кроки? Взагалі яким він буде, шлях кінематографа до освячення духовних обріїв? На ці запитання від фестивалю до фестивалю намагаються відповісти його учасники. Їхні сокровенні переживання, явлені мовою екранного мистецтва, перетворюються на унікальний діалог православних культур, української, російської, білоруської, грузинської... До розмови долучаються подекуди люди, далекі від мистецтва: священики, педагоги, підприємці. І кожен рік спільних пошуків православної кіноідентичності (можна цей процес назвати саме так) приносить чудесні плоди.

Окрім документального, вже з'явилося кіно ігрове й анімаційне. Довелося встановити спеціальні номінації за «короткий» і «повний» метр. Існують іменні відзнаки за висвітлення найбільш значущих тем, пов'язаних з діяльністю Церкви, наприклад, місіонерством, просвітництвом, святістю.

І ще одна суттєва риса «Покрова». Останніми роками фестивальна програма відзначається особливою увагою до соціальної діяльності Церкви. Відверте повчання чи моралізаторство — позаду. Нинішні автори — серед людей, своїх земляків. Живуть їхнім боєм, їхніми сподіваннями, прилучають сучасників до багатовікового досвіду життя у православній громаді. Отож,

«червона» нитка фестивалю «Покров» — відновлення зв'язку поколінь, християнських засад життя у суспільстві.

Ця ідея, до речі, пронизує і найкращу роботу нинішнього, тринадцятого, фестивалю — мультфільм «Незвичайна подорож Серафими». Стрічка стала окрасою церемонії відкриття заходу. І як складова урочистостей, спрямувала митецьку спільноту і глядачів до творчого осмислення неминущих християнських цінностей — милосердя, співстраждання, допомоги ближнім. Проповідь цих чеснот дехто сприймає як абстрактне моралізування. Та життєві обставини, тривога і душевна невлаштованість мільйонів наших земляків (кожний конкретний епізод і доля) змушують збагнути істинність християнського віровчення. Як досягнути його художніми засобами, кого покликати на допомогу? Цього річний кінофорум було вирішено присвятити традиціям Афону. Для православної людини, на думку організатора фестивалю протоієрея Олександра Акулова, це взірць, школа молитви і правильного способу життя.

Тридцять років тому своє настоятельське служіння при Афонському подвір'ї Свято-Пантелеймонова монастиря розпочинав і Предстоятель Української Православної Церкви Блаженніший Митрополит Онуфрій. Щороку він відвідує Святу Гору... Іззовні це світ, відірваний від звичного життя. Так його нерідко і сприймають, як щось нездійсненне. Але Афон — жива проповідь. «Ми діти одного Адама, — поділився своїми роздумами Блаженніший, — і покликані жити в любові, братерстві, взаємній допомозі». Потреба у них продиктована кожного миттю людського життя. Про це, власне, і нагадує Афон. Православний кінематограф, на думку Митрополита Онуфрія, має у цій справі своє покликання: показати красу доброчинності, красу любові і терпіння, красу добра.

В узагальненому сенсі усе це — місія. Інша річ, якими засобами митець доносить Христову

істину. Священики, що долучилися до створення кіно, представленого на фестивалі, митці, пересічні глядачі, звісно, розходяться у своїх уявленнях про те, як «екранізувати преображення душі». Бо це — царина Промислу Божого. Тож знову й знову постає проблема визначення православного кіно. Тематично — про що воно? Про богослужіння? Про чернече життя? Про те, як звершуються Таїнства?.. Складність у тому, як вважають організатори фестивалю, що дехто з глядачів і досі знаходиться поза церковною огорожею, але шукає світла «у кінці тунелю»... Зачепити цю людину, запалити вогник у серці, дати крила... Хто наважиться на це і якими словами? Прийоми агітації і пропаганди з радянського минулого, розмірковує кінодраматург Олександр Столярів, — безглузде витрачання часу. Бо чи співставні, в принципі, ці величини: партійна метушня і Слово Боже?!

Православне кіно тільки народжується. І, тим не менше, досвід усіх попередніх фестивалів потроху окреслює найбільш продуктивні шляхи в художньому освоєнні православного життя. Авторів цікавить духовний досвід людини у Церкві, досвід «оновлення розуму», зіткнення сумнівів і, врешті, внутрішня переорієнтація з приходом до віри.

І ще повертаючись до тих, хто «назовні». Їм теж, як і усім нам, не зайве усвідомити, що Церква і християнська культура — невід'ємні чинники життя в країні зараз. Соціологічні опитування свідчать: сучасні українці довіряють Церкві більше, ніж будь-якій іншій суспільній інституції. І оцінка фестивальних робіт: «Блаженні миротворці» — з уст голови журі фестивалю Єгора Бенкендорфа — красномовне тому підтвердження.

До речі, самі організатори «Покрова» теж проводять опитування. У своєрідній формі. Кожен глядач отримує програмку з переліком фільмів, що переглядатимуться того чи іншого дня (таких днів три, а годин: з 10-ї ранку і до 22-ї вечора, і безкоштовно!). Проти

кожної назви можна поставити оцінку. У такий спосіб визначається стрічка — глядацький фаворит і, у підсумку, проблематика, мотиви й тональність кінотворів, найбільш співзвучні настроям людей. Перевагу цього року здобув документальний фільм білоруського режисера Галини Адамович «Два Андрії». Що побачили в ньому люди? Напевно, як вважає протоієрей Олександр Акулов, особливу красу, яку несуть у своїх душах герої стрічки. Вона непоказна, не підкреслена надзвичайністю обставин. Але православна людина завжди відчує її світло, збагне витoki цієї краси. Хороше кіно доводить: якщо людина не проникнеться духом святості, не зрозуміє, від Кого він і яку цінність являє для кожного з нас, взагалі важко вижити. Ось це духовне бачення і є осердям внутрішнього миру і цілісності духовно багатих натур.

Чимало фільмів фестивалю «Покров» ведуть саме до цього прозріння. Будь-якими шляхами! Навіть через казку або якусь фантастичну історію. Але це серйозно, дуже серйозно!.. І ось — щоденне фестивальне спостереження: дитяча тема, дитячий світ, представлений екранними засобами, виокремлюється у потужний самостійний напрям. Від документального фільму «Діти Соломії» до мультфільму «Відтінки сірого». Працюють для дітей і самі діти. Декілька робіт, створених дитячими студіями, були відзначені високоповажним журі.

І ще. Фестиваль «Покров» уже працює як школа майстерності. А початок її — у спілкуванні. Офіційне (у вигляді майстер-класів і «круглих столів»), а здебільшого незапрограмоване, воно перетинає рамки країн, стилів, жанрів, стає зацікавленою розмовою близьких по духу людей. Творча група прес-служби Полтавської єпархії теж знайшла собі друзів і однодумців. Їхні судження, оцінки, неординарні подекуди підходи до розуміння православного кіно — у наступних номерах газети.

Людмила Нестуля.



Покров — відбиток неба на землі

Покров Пресвятої Владичиці Богородиці — у нашому народі одне з найулюбленіших свят. Між тим греки, над якими покров було явлено очевидно, події цієї не святкують. Згадаємо, що ж сталося з людьми такого незвичного, що Божа Матір видимо постала перед людськими очима. Але згадаємо не тільки подію, а й історичний контекст, у якому вона відбулася.

910 рік, Константинополь, Візантія. На той час — за шість століть існування — ця імперія, що зуміла синтезувати воедино елліністичну культуру і римську державність із християнською вірою і християнським сприйняттям світу, явила унікальну цивілізацію. Людина більше не була замкнена рамками земного буття й самотою в ньому, її перспективою стала вічність у спілкуванні з люблячим Богом-Спасителем. Відтак над земними благами, над красою тіла вона поставила красу духу — й вразила рівнем освіченості й глибиною філософсько-богословської думки, створила неперевершені зразки літератури й мистецтва, які й тепер, через тисячу років після падіння Візантії, сприймаються як вершина одухотвореної людської творчості. Не було рівних «країні міст» і за розвитком економіки, ремесел, господарської діяльності. Вона вражала світ інженерними й технологічними досягненнями, втіленими в естетично довершені форми. Хвалу Триєдиному Богу візантійці підносили у вишукано красивих, грандіозної архітектури храмах; лики писаних ікон захоплювали витонченістю рисунків, дивували око складні у виконанні мозаїчні ікони. Вдодовж мощених вулиць височіли палаци й будинки з цільними мармуровими колонами. Невід'ємною частиною міст були водосховища, акведуки й водостоки. Система іригації через водойми та канали живила сільськогосподарські поля. Коштовні візантійські тканини були бажаним товаром на Сході і на Заході...

Нова система духовних і моральних цінностей у поєднанні з широко доступною системою освіти стала фундаментом високої культури соціуму — як суспільної, так і особистої.



В імперії працювали школи, бібліотеки; нормою були громадські лазні. Епоха візантизму (так наукою названо культуру Візантійської імперії) породила геніальних мислителів, письменників, зодчих, іконописців.

Візантія стояла на чолі культурного життя значної частини світу й світила йому, як свіча на свічнику. Зовнішнє ж її оточення було значно темнішим і грубішим. Той же Захід у цей час, на відміну від Сходу, залишався переважно варварським, неграмотним. Серйозний поштовх до отримання знань західними європейцями дав засновник Німеччини та Франції, імператор Заходу Карл I Великий, який сам не вмів читати й писати — хоча дуже хотів,

розуміючи важливість грамотності для утвердження держави та християнства; відтак наполегливо навчався грамоти, мовам, риториці, астрономії, піклувався про освіту духовенства та народу, сприяв розвитку науки. Це було на початку IX століття. До епохи просвіти варварська Європа мала прожити ще кілька століть... Французький історик XIX століття Огюст-Симеон Люс тонко підмітив: «Перш ніж думати про значне поширення грамотності, європейцям треба було виховати в собі любов до охайності та звикнути до вживання носильної білизни. Так сказати, вчення до навчання; підготовка себе — чистого і охайного — до зустрічі з текстом, в якому затверділо на століття чисте й округле Слово».

А поки що європейці захоплюються Візантією і описують її як казково багату країну.

На ці багатства безупинно зазіхав хтось із сусідів — готи й гунни, авари, перси й араби, болгари й східні слов'яни (до прийняття ними християнства), лангобарди (давньогерманське плем'я) й ті ж франки... Від імперії намагаються відібрати території — і це час від часу вдається; вона намагається їх повернути... Візантія постійно перебувала в стані війни. А в ситуації небезпечного серця людське відкривається для Бога особливо широко. Тим більше що для візантійців чистота віри була найважливішою справою. Серед них постійно кипіли витончені богословські суперечки. Насадки ромеїв вірили в Промисл Божий і чудо як життєвий і політичний чинник, і чудеса з ними відбувалися.

Так, у 626 році об'єднані сили персів і аварів так і не змогли взяти Константинополь, що здавався вже приреченим, — візантійці приписували це заступництву Божої Матері, Яку побачили нападники на стінах міста. У 860 році руси, зруйнувавши давні околиці столиці імперії, настільки ж раптово і безпричинно відступили. Знов чудо.

І ось 910 рік. Константинополь переживає чергову облогу — цього разу сарацинами, тобто арабами-мусульманами. Фізичної допомоги ніхто надати столиці не міг. І тоді жителі звертаються до Божої Матері. Імператор, сановники, Патріарх, багаті й бідні — кілька тисяч чоловік збираються у Влахернський храм, в якому зберігалася риза Богородиці, де соборно моляться за всенішним бдінням, тобто всю ніч.

Було вже близько четвертої години ранку, коли двоє обранців Божих — Андрій, Христіа ради юродивий (до слова, слов'янин), та його учень Спіфаній — раптом побачили Преподобнословенну Діву Марію, Яка стояла у повітрі під склепінням храму разом з апостолом Іоанном Богословом, Предтечею і Хрестителем Господнім Іоанном і багатьма іншими святими. Вона

стояла в уклінній молитві перед Своїм Сином і в руках тримала покров, омофор, яким покривала всіх, хто молився. Це явлення Богородиці було прославлено в храмі, потім у всьому місті й розтлумачено як спасіння від вторгнення іновірців. І справді вороги були відкинуті від стін Константинополя бурею, що раптово розігралася тоді, коли віруючі опустили у воду ризу Богоматері.

«По вірі вашій хай буде вам» (Мф. 9:29), — сказав Господь сліпим, які хотіли прозріти, а водночас і всім нам. Отже, віра візантійців була сильною, а молитва полум'яною, широкою.

Не мину відтоді й сотні років, як Київська Русь прийме християнство від Візантії, засвоївши й усю сукупність культурної традиції візантизму, ще й отримавши в дар алфавіт, написаний для слов'ян проповідниками з Візантії святими Кирилом і Мефодієм, і на його основі — писемність.

А ще через чотири з половиною століття Візантія, що стійко виживала протягом тисячі років, відбиваючись від ворогів: одних зробила друзями, як русів, сербів, болгар; інших підкупила дарами; третіх перемогла; — все-таки перестала існувати, послаблена друзями-хрестоносцями й розтерзана мусульманами. Її надбання стали основою для Ренесансу Європи. І все ж основний її спадок лежить не в матеріальній і навіть не в культурній площині. Її перлина — це віра, це самовіддане безкорисливе служіння Творцю, це стягання ще на землі Царства Небесного. Це щира соборна молитва в храмі, за якою Богородиця молиться перед Престолом Сина Свого і Бога й видимо являє людям Свій покров і дарує благодать. Цей досвід богоспілкування в ідеалі має стати й нашим особистим досвідом. Тому будемо поспішати в храм не просто поставити свічку. Йтимемо до Бога, Якому в молитві принесемо всі свої радості й біди, гріхи й слабкості, принесемо себе — і благодать Божа виправить нас і допоможе нам.

Священник Андрій Твердохліб.

Православне мистецтво

Про святих, історію і мораль — мовою мультиплікації

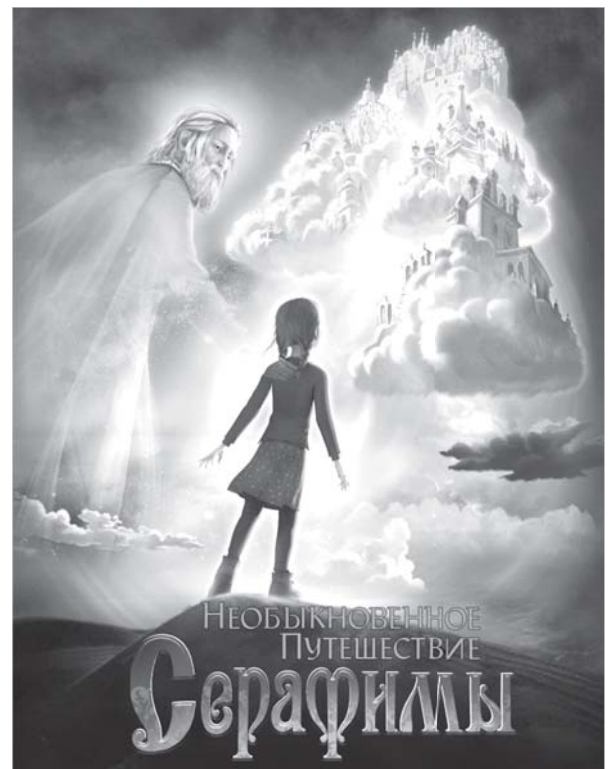
Зазвичай про історичні віхи в житті людства, країни, а тим більше про святих і святині глядачу великого та телевізійного екранів повістує кіно — документальне й ігрове. Жанр анімації тривалий час не було широко задіяно для розповіді про Творця і людину — створення світу, гріхопадіння праотців, епохи Старого й Нового Завітів, про Церкву, особистість, сім'ю, молитву... Не претендуючи на роль знавця історії християнської мультиплікації, зауважу лише як глядач, що справжнім відкриттям років п'ятнадцять тому стали американські й великобританські мультфільми з Біблійного циклу. Цікаво, яскраво, талановито аніматори змогли донести до дітлашні, здавалося б, зовсім не просту історію людства. Напевно ж, і в подальшому поповнюється світова колекція християнської мультиплікації. Та на широкому екрані і в телевізійних

ефірах нас чекає зустріч передусім із «Сімпсонами», «Покемонами», «South Park» («Південний Парк»), «Шреком» та іншими, чужими нашої культурі мультфільмами. Звісно, право вибору — за родиною. Але можливість обирати все-таки мала б бути. Хто, скажімо, бачив такі мультиплікаційні фільми, як «Чудотворець», «Зустріч», «Мій останній день», «Історія Перпетуї», «Світло Невгасиме», «Твій Хрест», «Брати»?.. Насправді християнських мультфільмів чимало, але вони здебільшого «непублічні» — відомі вузькому загалу й переглянути їх можна швидше за все в мережі Інтернет.

А тому порадувало рішення журі XIII міжнародного фестивалю православного кіно «Покров», що днями завершився в Києві: Гран-прі з-поміж представлених на конкурс документальних, ігрових та анімаційних фільмів було присуджено саме анімаційному —

«Незвичайній подорожі Серафими». Фільми-переможці «Покрова», можливо, з часом буде показано на українському телебаченні. Якщо ж раптом не вдасться подивитися їх по телевізору, щиро раджу пошукати в Інтернеті й переглянути всією сім'єю, і в першу чергу «Незвичайну подорож Серафими». Авторам мультиплікаційної стрічки вдалося водночас передати дух віри і дух епохи воєнничого атеїзму в СРСР, розповісти про чесність і підлість, про добро і зло, про зустріч із Богом і допомогу святого, і при цьому вся історія головної героїні дівчинки Серафими — пригодницька, що якнайкраще сприймається дітьми. А втім, повірте, не залишить байдужими і дорослих. Адже в душі кожен з нас все одно залишається дитиною. Добрі мультфільми не тільки нагадують нам про це, а й допомагають стати такими.

Священник Андрій Твердохліб.





Окончание. Начало в №5–9.

По прочтении разрешительной молитвы Высокопреосвященнейший Архиепископ Арсений подошел к гробу почившего Владыки и воодушевленно произнес следующую речь:

«В Бозе почивший — Преосвященный Иларион! Так вот почему ты отложил мое намерение посетить тебя... чтобы я, прибывши в Полтаву, совершил более важное для тебя, чем обыкновенное свидание; чтобы я молитвами церкви напутствовал тебя и проводил в загробную жизнь.

28 декабря я желал посетить тебя и побеседовать в обществе третьего святителя — смолятича, Преосвященного Христофора; но он выбыл в Харьков ранее назначенного мною дня прибытия в Полтаву.

На прошедшей неделе я опять собирался посетить твою святыню, но о. протоиерею Пичете ты поручил передать мне: “лучше весною, тогда удобнее мне показать Полтаву”. Но вот за долго до весны и скоро после своих предположений я прибыл сюда. Но уже нет наших взаимных братских приветствий; я вижу в сем гробе твои бездыханные и безмолвные останки, но верую, что здесь витает твой бессмертный дух; он, чуждый внешних преград, ограничивающих плотского человека, видит мое присутствие здесь, проникает во внутрь души моей и знает, с какою любовью и усердием я прибыл к тебе, чтобы отдать тебе последний долг братской любви.

Преосвященнейший Владыко! Трудно теперь гадать и невозможно узнать, было ли у тебя желание, чтобы я проводил тебя в загробную жизнь? И что значит, что я не прибыл к тебе, когда желал, а прибыл именно в это время? Не есть-ли это, святой Владыко, назначение Божие, чтобы у гроба твоего молился собрат твой, близкий тебе по месту рождения, воспитания и первоначального служения твоего в Смоленске и, что важнее, участник в общении тебе благодати архиерейства при твоей хиротонии.

Давно я знаю тебя; я знал тебя, когда ты еще был любимым священником в Смоленском Вознесенском женском монастыре (с 1857 г.); я знал тебя и часто видел, когда ты был ключарем Смоленскаго кафедрального Собора и членом Смоленской духовной консистории и часто присутствовал за твоим истовым и благоговейным богослужением в Соборе и слушал произносимые тобою святоотеческия поучения, особенно во дни св. Четыредесятницы, по поручению в Бозе почившаго Архипастыря Смоленскаго Антония.

Позволь, святой Владыко, хоть мимолетно вспомнить о том добром-старом времени. Я хорошо помню твоего родича, Архиепископа Смоленскаго Тимофея, прилагавшаго о тебе много забот и попечений; как теперь вижу, как согбенный старец-архипастырь посетил наше духовное училище и я удостоился отвечать ему на вопрос: “Каким образом крестная смерть Господа нашего Иисуса Христа

Последние дни, кончина и погребение в Бозе почившего Преосвященного Илариона, Епископа Полтавского и Переяславского

избавляет нас от греха, проклятия и смерти?” За добрый ответ я получил похвалу давно уже почившаго святителя Тимофея. А что сказать о времени моего учения, а твоего служения в Смоленске — в должности ключаря кафедрального Собора? Разве можно забыть Преосвященного Антония (Амфитеатрова), тогдашнего светила богословской науки, мужа совета и благочестия, глубоко-назидательного проповедника и благоговейнаго священнослужителя, избравшаго тебя своим ближайшим помощником? Как благообразно и по чину совершалось тогда богослужение у вас, в кафедральном Соборе. Весь Смоленск сходил на Архиерейское Богослужение в Собор. После Смоленска Казань приняла Преосвященного Антония, там и почил он о Господе. Народ почитает его святым и притекает на поклонение к его могиле. Вспоминается мне сослужитель твой, бывший Смоленский кафедральный протоиерей Павел Иоаннович Жданов, впоследствии епископ Чигиринский Иоанн, викарий Киевской епархии, магистр богословия, красавец по внешнему виду, имевший прекрасный голос, понимавший церковное пение, сам он управлял соборным хором... Как чудно отправлялось у вас Богослужение! На какой надлежащей высоте вы держали кафедральный Собор!

Насколько припоминаю, Преосвященный Иоанн привлек тебя к иночеству и чрез в Бозе почившаго Митрополита Киевскаго Филофея открыл тебе путь к наместничеству в Киево-Печерской Лавре, откуда ты призван был на Святительскую Полтавскую кафедру... В твоё и моё время был еще в Смоленске яркий светильник церковный ректор Смоленской Семинарии, архимандрит Павел, впоследствии Архиепископ Кишинеvский, Карталинский и Казанский, известный проповедник; весь Смоленск сходил слушать его проповеди, теперь он лежит в Казанском кафедральном Соборе, почти подряд с своим предместником Архиепископом Антонием. Все это лица дорогие и близкие для меня. Они мне открыли дорогу к высшему богословскому образованию. Святая Киево-Печерская Лавра, которая за время десятилетнего пребывания моего в Киеве привязала меня к себе и которой ты не мало послужил в должности Наместника, сроднила нас с тобою, и я

встретил тебя в Петербурге, когда ты приезжал туда на хиротонию во епископа, и принял как родного и дорогого земляка. А ты принес мне в благословение от Киево-Печерской Лавры икону преподобных Антония и Феодосия, основателей сей великой Св. Обители.

Вот о чем, возлюбленный брат мой, если бы на закате дней твоих и на старости лет моих состоялось наше свидание, я побеседовал бы с тобою. Полагаю, при наших воспоминаниях не одна слеза скатилась бы с ресниц наших глаз.

Но делая воспоминание или летопись нашего жития и служения, я более говорил о других, чем о тебе... но у гроба почившаго, тем более у гроба архиерея, нужно более молиться, чем расточать похвалы усопшему; потому что служение архиерейское велико, трудно и ответственно. Но не в похвалу тебе, а в назидание наше благопотребно сказать: Господь наградил тебя великою верою и глубоким благочестием и даровал тебе любвеобильное сердце. Эти свойства твоей души ярко светились на всех путях твоей жизни. За это любовь и ты был окружен во всех местах твоего служения, любовь провождает тебя и в загробную жизнь. А главное, за эти свойства твоей души и Господь возлюбил тебя особою любовью, Он воздвиг тебя из среды братии твоей и высоко поставил светильник твой на свещнице да светит всем, дабы он горел и светил как можно дольше, и продлил твою жизнь Господь до последнего предела жизни человеческой. В этом великий урок назидания для нас. Я верую, Святитель Божий, что ты перешел в загробную жизнь, как зрелая пшеница в житницу небесную. Молись там Богу духов и всякия плоти о твоих духовных чадах и о мне — грешном. Аминь».

Сильное впечатление произвела воодушевленная речь маститаго Архипастыря на присутствовавших. Все благоговейно внимали этой назидательной беседе к духу почившаго Владыки. Простился с усопшим Высокопреосвященный, а за ним подошел к гробу Преосвященнейший Епископ Гедеон и обратился к окружающему духовенству и народу с следующими знаменательными словами:

«Отцы святые, братья и сестры во Христе! Почивший Владыка, как Вам самим известно, любил Вас всей душой и всем

сердцем. Как в официальных своих приёмах и делах, так и в частных обращениях с Вами он не жалел для Вас ни своего времени, ни сил, ни даже здоровья. Это был поистине добрый и примерный Архипастырь, неутомимый и энергичный труженик, одушевленный горячею, чисто апостольскою любовью к своей пастве. За такую его любовь к Вам справедливость требует заплатить ему равною же мoneтою, такою-же любовью. Но в чем именно может выразиться Ваша любовь к Преосвященному Илариону теперь, когда тело его, правда, находится еще между нами, но душа его однако уже в другом, невидимом мире? Вернейшее и самое действительное средство нашего общения с невидимым, духовным миром — это молитва, молитва частная, домашняя и особенно молитва общественная, церковная. Итак, отцы святые, братия и сестры во Господе, молитесь о почившем Владыке, молитесь об упокоении его души в обителях праведных и дома, и особенно в церкви за Божественною литургиею. Этим Вы именно докажете свою любовь к нему. Надеюсь, Вы не откажете ему в этом. Он и сам Вас об этом просит. Когда-то, вероятно не задолго до последней своей болезни, он собственноручно написал последнее свое обращение к Вам, последнее свое прости. Вот его содержание:

“Прости Богом дарованная Полтавская паства. Простите вси, кого оскорбил словом, или делом, ведением или неведением. Се уже не молюсь я с вами в сем храме. Сего ради прошу и молю Вас, возлюбленные братие мои, сестры и чада, паче же иереи Божии, не забывайте мя, егда молитесь ко Господу, но поминайте и молитесь Бога, да презрит, яко Благ согрешения моя, яже, яко человек смертный, в житии содела и да молитвами Вашими обрящу в день судный милость на судищи оном страшном.

Дети дорогая, помяните любившаго Вас до конца жизни. Епископ Полтавский Иларион”.

От лица почившаго Владыки прошу всех Вас, продолжал далее Преосвященнейший Гедеон, напишите это его завещание на сердцах Ваших, а дорогое его имя внесите в ваши помянники — домашние или церковные».

С глубоким вниманием выслушано трогательное прощание со своей паствою почившаго Владыки и так-же приняты к сердцу наставительныя слова Преосвященнаго Гедеона, затем наступило и последнее прощание...

Простились оба Владыки, простилось духовенство и народ, и опять на руках священников был поднят гроб с дорогим прахом и в последний раз обнесен вокруг Соборнаго храма, где так часто любил священнодействовать, который он украсил и благоустроил и о котором так постоянно заботился и вспоминал. Наконец, поднесен был гроб и к месту вечнаго покоя — это склеп внутри храма Соборнаго около южной двери, куда и опущены дорогие останки нашего Владыки.

Вечная тебе память, добрый Святитель, мудрый Архипастырь, искренно любивший нас многопопечительный Отец, а дорогое твое имя да сохранится во веки в возлюбленной тебе пастве Полтавской! Господь да воздаст тебе много



Полтава. Вид на Консисторию. Фото начала XX века.

возлюбившему многую любовь и да упокоит дух твой в селении праведных во веки!

Погребение почившаго Владыки закончилось поминальной трапезой, устроенной на его средства в Архиерейских покаях, на которой присутствовали: Высокопреосвященный Архиепископ Харьковский Арсений, Преосвященный Геден, г. Начальник губернии князь Н. П. Урусов, представители общественных и гражданских учреждений и до 100 душ духовенства.

Того-же числа ночью Высокопреосвященный Архиепископ Арсений, сопровождаемый Преосвященным Епископом Геденом, ректором семинарии архимандритом Гавриилом, кафедральным протоиереем Ф. Лазурским, инспектором семинарии В. С. Ильинским, смотрителем училища, протоиереем Г. Я. Лисовским, ключарем Собора, священником Вл. Щитинским, Полтавским полицеймейстером А. О. Д'айстетен и градским благочинным протоиереем В. Глинским отбыл в г. Харьков.

На следующий день у могилы усопшаго Владыки установлен деревянный крест, уставленный ценными иконами, им же самым устроенный для этой цели еще за 2 года тому назад.

По случаю кончины Преосвященного Владыки Илариона Преосвященным Епископом Геденом получено было много писем и телеграмм от разных лиц с выражением соболезнования, между которыми — телеграмма от Его Превосходительства Вл. К. Саблера следующего содержания: «Совершение погребения почившаго Преосвященного Илариона поручено Святейшим Синодом Архиепископу Харьковскому Арсению. Крайне опечален известием о кончине дорогого Владыки. Саблер».

От Преосвященного Петра, Епископа Смоленского: «Вознесши моление о упокоении Преосвященного Илариона, я вместе с Смоленским духовенством разделяю глубокую скорбь Полтавской пастыи о кончине маститаго Архипастыря. Петр Епископ Смоленский».

От Преосвященного Парфения, Епископа Можайского письмо: «Ваше Преосвященство, Преосвященнейший Владыко, Возлюбленный о Господе брат! Скорбию преисполняет сердце весть о кончине доброго, благодетельшаго, энергичнаго Архипастыря, Владыки Илариона. Во время пребывания своего в последний раз в Москве Владыка высказывался, что желал бы пожить до 200-летия Полтавской битвы. Мы — полтавцы — искренно желали ему жить не только до 1909 года, но и далее. Не судил Господь!.. За его труды и болезни, понесенные в сей жизни, да подаст ему Господь блаженное упокоение в вечном Царстве Своем. У Вас теперь большая будет забота. Да укрепит Господь силы Ваши. Вашего Преосвященства покорный слуга и любящий брат, просящий святых молитв Ваших, Парфений, Епископ Можайский».

По мысли Преосвященного Епископа Гедена, предполагается увековечить дорогое для епархии имя епископа Илариона учреждением в память его стипендии при одном из духовно-учебных заведений епархии. Уже нашелся добрый отклик на этот благой призыв сердца и нравственного долга к почившему Владыке. Уже начинают поступать от духовных и светских лиц, духовных и гражданских учреждений пожертвования на учреждение стипендии имени Епископа Илариона. Пожертвования с благодарностью принимаются в Полтавской духовной Консистории, у кафедрального протоиерея Феодора Лазурского (Полтава, Александровская улица, д. №18), у протоиерея Полтавской Сретенской церкви Николая Уралова (Полтава, дом Сретенской церкви).

Священник В. Ш.
«Полтавские епархиальные ведомости», февраль 1904 г., №4, часть неофициальная.
Материал печатается с сохранением орфографии первоисточника.



Продолжение.
Начало в №12 (2012) – 4, 7, 9, 11, 12(2013), 1–12 (2014), 1, 2, 5–9 (2015).

Рассмотрим теперь, когда подобные же грехи бывают простительны новоначальным и страстным. Тот же святой Дорофей говорит: бывает, что кто-нибудь, услышав слово, скорбит в себе, но не о том, что получил неприятность, но о том, что не перетерпел. Этот находится в устроении сопротивляющегося страсти. Другой борется и трудится и побеждается страстью. Иной не хочет отвечать злом на зло, но увлекается привычкою. Иной старается не сказать ничего злого, но скорбит, что получил огорчение, и упрекает себя за то, что скорбит, и кается в этом. Иной же не скорбит, что получил огорчение, но и не радуется. Все они суть сопротивляющиеся страсти: они не хотят служить страсти и скорбят, и подвизаются. Таковые хотя и страстные, но благодатию Христовой могут получить прощение всedневных грехов, не с намерением, но невольно совершаемых, о которых Господь заповедал святому Петру до седмижды семидесяти раз прощать в день. Это же самое говорит и святой Анастасий Синаит: «Мы так рассуждаем и думаем о принимающих святые Тайны Тела и Крови Господних, что если они имеют некоторые малые и простительные грехи, как-то: погрешают языком, слухом, оком или тщеславием, или печалию, или раздражительностью, или чем-нибудь другим подобным, но осуждают себя и исповедуют свой грех Богу, и таким образом принимают святые Тайны, таковое принятие бывает им во очищение грехов их. Так как в начале было нами сказано о благоискусном преодолении страстей умною молитвою и заповедями, покажем теперь яснее и самый ход умного сражения со страстями. Находит ли на нас

Протоиерей Сергей Четвериков

Молдавский старец Паисий Величковский

Его жизнь, учение и влияние на православное монашество

прилог вражий какой-либо страстию или злым помыслом, делатель молитвы призывает на них Христа, и погибает диавол со своим прилогом. Падет ли по немощи мыслию или словом, или раздражительностью, или плотским пожеланием, молит Христа, исповедуясь Ему и каюсь. Объят ли бывает унынием и печалью, стесняющими ему ум и сердце, хватается за память смерти и геенны и вездеприсутствия Божия и, немного при помощи их потрудившись, призывает Христа. Затем, обретши мир от борьбы, снова молит Христа быть милостивым к нему за его грехи вольные и невольные. И, одним словом, в час брани и мира душевного прибегает он ко Христу, и бывает ему Христос вся во всех, как в добрых, так и в злых обстоятельствах. И не увлекается таковой самономнением, будто бы он выполняет что-либо, молясь или угождая Богу. Ибо иной есть смысл внешнего моления, иной же сего внутреннего: тот, исполняя количество пения, уповает этим угодить Богу; оставляя же его, осуждает себя. А этот, будучи укоряем совестью в повсечасных грехах и терпя нападение вражиих прилогов, всегда вопиет ко Христу, держа в уме своем слова: «Если и на всю лестницу совершенства взойдешь, о прощении грехов молись». И опять: «Хочу лучше пять слов сказать умом моим, нежели десять тысяч языком», и таким образом без всякого сомнения выполняет указанное святым Дорофеем сопротивление страстям.

Если же кто скажет, что можно и без умного делания очиститься от грехов благодатию Христовой через покаяние, тому отвечаем так: поставь с одной стороны заповеди Христовы, с другой же всегдашнюю молитву: и остави нам долги наши. Дай мне и истинную решимость не нарушать ни одной заповеди, т. е. не похотствовать, не гневаться, не осуждать, не клеветать, не лгать, не празднословить, любить врагов, добротворить ненавидящим, молиться за обижающих, уклоняться с сребролюбия, сребролюбия и блудных помыслов, печали, тщеславия, презорства — одним словом, всех грехов и злых помыслов. И с такою решимостью приступи к обучению умному

деланию и замечай внимательно, сколько раз в день, вопреки своей решимости, ты нарушишь заповеди и какими грехами, страстями и злыми помыслами уязвишься. Поревнуй той вдовице, которая умоляла судью день и ночь, и начини вопить ко Христу ежечасно за всякую заповедь, которую нарушишь, и за всякую страсть, за всякий злой помысл, которым будешь побежден. Присоедини к этому доброго советника — Святое Писание, и, проведя так немало времени, приди и научи меня, что ты увидишь в душе своей. Едва ли и сам ты не признаешь, что невозможно уместиться всему этому во внешнем молении, но только в умном делании. Ибо оно научает своего ревнителя всем этим тайнам и удостоверяет душу его, что, оставляя многое псалмопение, каноны и тропари и обращая всю свою заботу на умную молитву, он не только не погубляет своего правила, но еще и умножает его. Как у ветхозаветного закона сила и хотение были в том, чтобы всех приводить ко Христу, хотя этим, казалось, и умалялся самый закон, так и многое пение отсылает делателя к умной молитве, а не распростирается на всю монашескую жизнь. Ибо и самый опыт научает такового, когда он, молясь, замечает как бы некоторое преграждение между ним и Богом, как бы медную стену, по пророку, не позволяющую уму ясно взирать к Богу в молитве, или внимать сердцу, в котором заключены все душевные силы и источник помыслов как добрых, так и злых.

Умное делание, несомненно, требует страха и трепета, сокрушения и смирения, и многого испытания Священного Писания, и советования с единомышленными братьями, но ни в каком случае не бежания и отрицания, а также и не дерзости, и не самочиния. Дерзкий и самонадеянный, стремясь к тому, что выше его достоинства и устроения, с гордостью поспешает к зрительной молитве. Охваченный тщеславною мечтою взойти на высокую степень, проникнутый сатанинским, а не истинным желанием, таковой легко уловляется диавольскими сетями. И что нам порываться к высокому преуспеянию в умной и священной молитве, которого, по святому Исааку, едва удостоивается один из десяти тысяч? Довольно, вполне довольно для нас, страстных и немощных, увидеть хотя след умного безмолвия, т. е. делательную умную молитву, которою прогоняются от сердца прилоги вражии и злые помыслы, в чем и состоит дело новоначальных и страстных монахов, через которое можно достигнуть, если Бог захочет, и зрительной или духовной молитвы. И не следует нам унывать от того, что немногие удостоиваются зрительной молитвы, ибо у Бога нет неправды. Только не будем лениться идти путем, ведущим к этой священной молитве, т. е. делательною умною молитвою будем сопротивляться прилогам и злым помыслам. Идя этим путем святых, мы удостоимся и жребия их, хотя и не здесь на земле, как говорят святой Исаак и многие другие святые.

Продолжение следует.



Костанди Кириак «Цветущая сирень». 1902 год.

Продолжение.
Начало в №6–9.

Пантелеимоновский храм

Приехав в Харьков с надеждой и верой, мы отправились помолиться в храме во имя святого великомученика и целителя Пантелеимона. Приложившись устами к раке, где находится частица мощей целителя, поставив ему свечу и попросив о здравии душевном и телесном, мы поспешили к источнику, где нескончаемой серебристой струей льётся вода. Целебный источник не только исцеляет душу, но и по глубокой вере и молитве нашей исцеляет от физических болезней тело. Ибо Сам Господь сказал Своим ученикам: «Всё, чего ни попросите в молитве с верою, получите» (Мф. 21:22).

Слава об этом благодатном источнике известна далеко за пределами Харькова. Приезжают сюда тысячи паломников ежегодно из разных отдалённых мест и Украины, и России, и дальнего зарубежья. Стекаются верующие в Божий храм, и нет конца этому живому ручейку. А ведь немногие из них знают, какая славная и в то же время трагическая история у этого спасительного земного рая — Свято-Пантелеимоновского храма.

Предмесье Харькова

Сегодня трудно представить, что когда-то эта шумная, многонаселённая часть Харькова была его северной окраиной и называлась в народе Пески. Истари проживали здесь крестьяне-малороссы, вольные хлебопашцы, обрабатывали землю, имели по несколько пар волов и занимались чумачеством: за отсутствием в ту пору железных дорог доставляли свои товары на волах с юга на север и обратно.

В первой половине XIX века Пески стали предмесьем Харькова. Насчитывали они в ту пору 30 хат, рубленых, мазаных глиной и крытых соломой. Этот тип постройки сохранялся на Украине очень долго. Песчаное подгорье с востока примыкало к университетской горе и саду, с запада — к земле крупных владельцев Бедрягиных, с севера — к поместью крупным землевладельцев Сердюковых, а на юге левады и огороды песковских хлебопашцев граничили с непроходимыми болотами.

Во второй половине XIX столетия Пески начинают быстро расти: земля Бедрягиных небольшими участками и по дешёвой цене была распродана под строительство домов для разных поселенцев.

Жители ул. Клочковской с того места, где ныне располагается ботанический сад, по распоряжению Харьковского губернатора Кокошкина были переселены на университетскую землю, тянувшуюся до конца улицы по направлению к хутору Павловка. На этой земле, Провидением Божиим, оставлен был незастроенный один лишь участок, где ныне и находится Свято-Пантелеимоновский храм. По словам песковского старожила В. В. Гувеского, на этом участке, под горою, однажды от громового удара открылся источник прекрасной воды, который сразу же стали считать целебным, молва о его свойствах разошлась быстро, и сюда начали приходить многие жители из центра Харькова и его окрестностей.

С увеличением народонаселения возрастала и потребность выделить Пески в самостоятельный приход. Ещё в 1866 году один из почтенных жителей Песок Г. Г. Фёдоров, движимый святым желанием построить для Песок особую церковь, много об этом хлопотал перед правлением Императорского Харьковского университета и перед Харьковским губернатором Кокошкиным. Но его старания до поры не были успешны: прежде всего потому, что у населения не оказалось средств для постройки церкви. Старые обыватели обеднели: с появлением железной дороги прекратилось чумачество, а новые поселенцы ещё не успели утвердиться и проникнуться интересами коренных

жителей. И по этой причине строительство святого храма затянулось ещё на пятнадцать лет.

Но Промысл Божий непостижим. И уже к началу 80-х годов несколько влиятельных и выдающихся по своему общественному и материальному положению лиц возобновили идею строительства храма. Они умело и с полной уверенностью в успехе воспользовались плодами стараний первого ходатая по этому делу Г. Г. Фёдорова. Отыскали выданную ему в своё время копию с постановления совета Харьковского университета об отчуждении участка земли под строительство церкви и приложили её к своему прошению на имя Харьковского Преосвященного епископа Иустина. Прощение было принято милостиво: Владыка отнёсся к построению церкви на Песках весьма сочувственно, с радостью душевною, и дал этому благу начинанию сильный толчок, положив на прошение такую резолюцию: «Духовной Консистории. Без промедления составить свои соображения по сему делу. 12 января 1882 г.». Обрадованные старатели провели среди жителей Песок подписку на строение святого храма и собрали 10 тысяч рублей, сумму немалую, которая была живым свидетельством желания людей иметь свою церковь.

Своя церковь

24 мая 1882 года стал особым для жителей Песок. В этот день Преосвященный епископ Иустин утвердил план строительства церкви и благословил строительный комитет. С этого Богом благословенного времени и закипела работа по строительству храма

Ободрённый добрым началом, строительный комитет решил расширить намеченный план строительства. На одном из ближайших заседаний было составлено заявление архитектору города с просьбой исходатайствовать у епархиального начальства разрешение на расширение церкви с тем, чтобы устроить в ней ещё два алтаря. Строительство одного из них во имя

святого великомученика Иоанна Воина взяла на свой счёт вдова харьковского купца Е. М. Огненко, которая заказала иконостас мастеру А. Н. Бурлакову и пожертвовала на строительство церкви 2 тысячи рублей.

По Божьему изволению и стремлению людей достичь благой цели, работа кипела: к осени 1883 года храм был окончен вчерне и покрыт железом. Через год, с разрешения строительного отделения Харьковского губернского управления, произведена была постройка колокольни, преобразованной в трёхъярусную, по желанию членов строительного комитета В. Ф. Фёдорова и И. С. Соболева, которые пожертвовали для этой цели 40 тысяч кирпича. В этом же году церковь была оштукатурена внутри, вставлены оконные рамы. Готов был и иконостас, заказанный для придельного алтаря Е. М. Огненко. Женщина, будучи уже в старческом возрасте, очень торопила сооружение храма, боясь не увидеть его устроенным. Однако исполнить желание крупной и усердной жертвовательницы — поставить иконостас на место — не было никакой возможности: церковь была ещё слишком сыра и без полов.

А строительному комитету предстояла ещё одна великая задача: устройство главного престола во имя святого великомученика и целителя Пантелеимона. За 1600 рублей изготовить главный престол обязался иконостасных дел мастер Бурлаков. Он взялся исполнить деревянную работу, покрыть её золотом, выписанным из Москвы от фабриканта Смирнова, и установить иконостас на место. Живопись и роспись икон была заказана художнику М. Ф. Плотникову, учителю рисования 2-й Харьковской гимназии. Ещё с 1883 года, за небольшую плату, начал он с большой любовью расписывать необходимые иконы, из которых выделялись: Воскресение Христово на горнем месте и местные иконы Спасителя и Божией Матери. Все они писаны на холсте. Иконы святого великомученика Пантелеимона и святителя Николая Угодника в серебряных ризах и такие же к ним лам-

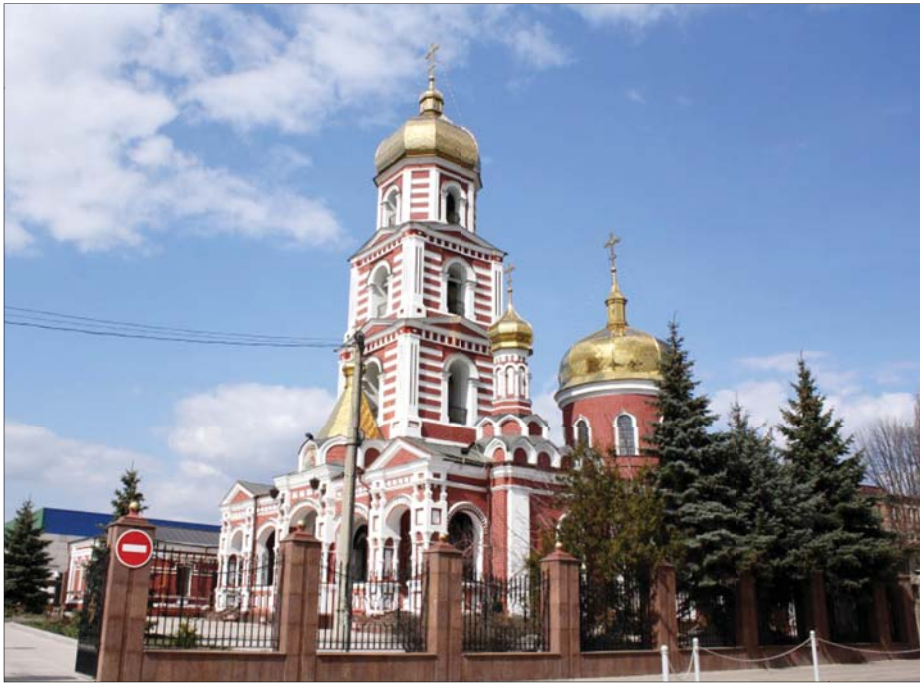
пады пожертвованы харьковским купцом В. И. Бочаровым на сумму 2 тысячи рублей. Внутреннее благоустройство алтаря принял на себя П. П. Неретин. Он пожертвовал дорогое, серебряной парчи, облачение для престола и жертвенника, гробницу для святых даров и дароносицу, Евангелие на престол с полным прибором и две металлические хоругви, всего на сумму 1500 рублей.

Благодаря дружным усилиям строительного комитета и усердию жертвователей к июлю 1885 года Пантелеимоновский храм был вполне готов: настланы полы и в северном приделе установлен иконостас. Наступило время открыть приход, назначить причт и освятить храм.

Вот как об этом свидетельствует первый настоятель храма и непосредственный участник его строительства священник Василий Ветухов: «За истекшие три года, близко стоя у дела построения храма, я тесно стал связан и нравственно и духовно с этим святым уголком. Не раз приходилось мне молиться с пастырь под открытым небом и в стенах строящегося храма, не раз случалось обращаться за жертвованиями на храм, пришлось даже обойти в сопровождении члена строительного комитета И. С. Соболева все Пески со двора во двор, чтобы не обидеть и бедного человека, лишив его возможности внести свою лепту на Божие дело. Эта духовная связь со мною жителей Песок явно выразилась в их прошении на имя Владыки Высокопреосвященнейшего Архиепископа Амвросия (Ключарёва) об определении меня быть пастырем в новооткрывающийся приход». На этом прошении от 7 июля 1885 года Высокопреосвященнейшим Владыкой Амвросием была дана резолюция: «Предлагаю Консистории: заняться составлением прихода к новоосужённой церкви; предложить благочинному осмотреть церковь и с помощью священника Ветухова составить описание её имущества и освидетельствовать готовность оной к освящению и о последующем донести мне; освящение церкви, когда оно будет назначено,



Полтавские паломники в Харькове.



Свято-Пантелеимоновский храм Харькова построен в русско-византийском стиле.



У святого источника.

перевесть к оной для исполнения священнической должности священника 2-й гимназии В. Ветухова».

До апреля 1889 года, по указу Святейшего Синода, причт Свято-Пантелеимоновской церкви состоял из священника и псаломщика. На должность последнего 25 июля 1885 года был определён диакон И. М. Иваницкий. Он приятным своим служением и умелым басовым пением на клиросе, при участии двух способных церковных теноров и мальчика альты, при ежедневном служении, настолько заохотил к посещению прихожанами Пантелеимоновской церкви, что и в будние дни число молящихся было довольно значительно.

В октябре 1887 года Свято-Пантелеимоновский храм был облагодетельствован усердием жены купца А. П. Огненко, устроившей для южного придела иконостас в честь явления Ахтырской иконы Божией Матери и всё необходимое для служения в нём, на сумму 3500 руб. Придел освящён был Высокопреосвященнейшим Архиепископом Амвросием (Ключарёвым) 1 ноября 1887 года. У жертвенника этого алтаря хранилась надпись на медной доске для поминовения за упокой родителей и родственников устроительницы придела. С правой стороны в дорогом позолоченном киоте стоял образ Божией Матери «Утоли моя печали», украшенный большим венком, усердием А. И. Захарьевой. В таком же киоте с левой стороны северного придела находился образ святого мученика

Трифона в дорогой ризе от усердия М. Ф. Алексеенко. Перед первым образом еженедельно после всенощной совершалось каждение и поклонение при пении: «Не имамы иныя помощи», а перед образом святого Трифона нередко совершалось молебное пение и чтение особой молитвы этому угоднику с коленопреклонением. Усердие прихожан к храму продолжалось выражаться принесением посильных лепт деньгами, ладаном, елеем.

Трагическое это было время....

Благоговение перед святостью храма и вера православных в Песках не может не восхитить. В то же время сохранившиеся Промыслом Божиим для будущих наследников (нас с вами) их имена и даже суммы пожертвованной заставляют задуматься не только об искренней любви тех людей к своему Творцу, но и о нашей на их фоне теплоты.

Впрочем, бывали и худшие времена.

В 1922 году Свято-Пантелеимоновский храм был закрыт новой богороческой властью. Опустился дорога к святому храму, но не оскудели сердца верующих, в которых неугаимой свечой жили вера и надежда в то, что снова затеплится святая лампада жизни в их любимом храме. Но для этого нужны были годы....

Во время Великой Отечественной войны Пантелеимоновский храм снова позвал к себе прихожан, в его южном приделе в честь явления Ахтырской иконы Божией Матери шла служба, и действовал храм до 1961 года. А вот в этом, чёрном для святого храма году его закрыли окончательно. Трагическое это было время. На глазах у любящих верующих прихожан святой храм — этот могущественный живой организм, который впитал в себя бытие тысяч сердец и дыхание тысяч душ, который был пронизан их пламенной любовью и верою, вдруг начал разрушаться, и, казалось, безнадежно гибнуть. Варварство торжествовало, как и в те далёкие столетия, когда императоры-варвары со всей яростью боролись против первых христиан. От некогда богато украшенного и великолепно расписанного храма с его ценнейшими чудотворными иконами остались одни голые стены. Создавалось такое впечатление, что здесь прошли военные действия, до того всё было опустошённым и разбитым.

Восстановление храма

Отец наш Небесный никогда не оставляет осиротевших детей Своих, и Его Божиим изволением полуразрушенный храм в 1989 году был возвращён православной общине. С первых дней в восстановлении этого некогда красивейшего памятника архитектуры принимал участие Высокопреосвя-

щенный митрополит Харьковский и Богодуховский Никодим. Благодаря его неустанным трудам и трудам настоятеля храма отца Леонтия Танашкина, их пламенной вере в то, что святой храм возродится во всём былом величии, благодаря прихожанам храма, жертводателям, которые делали всё, чтобы приблизить священные мгновения, храм оживал буквально на глазах. Подобно птице Феникс вставал он из руин, и Святой Дух оживлял его.

Первое богослужение прошло в храме 12 ноября 1989 года. В начале июля 1990 года здесь начали подготавливать сооружение центрального купола, а уже через месяц Высокопреосвященнейший митрополит Никодим освятил его. То был незабываемый день: ярко светило солнце, в синем небе не было ни единого облачка, казалось, что Сам Господь и Его святые благословляли и этот день, и святой храм, и верующих людей, которые пришли сюда со всех уголков Харькова и его окрестностей.

В престольный праздник 9 августа 1990 года Высокопреосвященнейший Владыка Никодим при большом стечении верующего народа провёл здесь Божественную литургию и освятил колокол. Памятными стали его слова, обращённые к прихожанам: «Братия и сестры! Будем восстанавливать эту осквернённую святыню. Но не только восстанавливать храм, но и воскрешать из забвения прошедших лет наши души и сердца. Будем помогать делом, чтобы этот храм приобрёл своё бывшее благолепие. Будем всем сердцем молиться Богу, чтобы все заблудшие души познали свет истины, возлюбили красоту дома Божия и вместе с нами участвовали в пире веры на Вечере Господней и здесь, и в Царствии Небесном и вечно...» Слова Владыки были бальзамом на изболелые души людей, они пробуждали веру, вселяли надежду, наполняли любовью.

А два года спустя день великомученика Пантелеимона стал для многих памятным ещё и потому, что впервые за столько ушедших лет вновь забил во дворе храма серебряной струей целительный источник во имя святого целителя.

После разрушения и осквернения храма источник, столько лет питавший и исцелявший души и тела людей, был тоже заброшен, засыпан и, казалось, утерян навсегда. Но память людская — это непостижимое чудо Божие — не подвластна времени. Люди помнили и знали, что источник находится где-то рядом, и прилагали немало усилий, чтобы найти его след. Много было перекопано земли, а живительный родник всё не находили. Но однажды кто-то из рабочих бросил на землю лом, и он вдруг странным образом провалился в землю. Тогда все поняли — Провидение свыше указывало место, где нужно искать родник. И он снова был обрётён для людей. Стоит заметить, что источник возле церкви — явление довольно редкое, и Свято-Пантелеимоновский храм в этом плане уникален. Больше нигде в городе Харькове и области источников возле церквей нет.

Восстановление прекрасной святыни продолжалось. Печальное событие в 1995 году омрачило радость — настоятель Свято-Пантелеимоновского храма протоиерей Леонтий Танашкин трагически погиб на строительных работах по восстановлению храма. Похоронен священник в ограде Свято-Пантелеимоновской церкви.

А чудный храм во имя святого великомученика и целителя Господня украшает город Харьков. Стоит, как свеча, горящая перед Богом чистейшим пламенем молитвы, которую источают сердца православных христиан.

Священник
Леонид Коренской.
Окончание следует.

З редакційної пошти

Дякуємо за примноження добра

Ми, прихожани храму святителя Миколая, що у селищі Машівка, — постійні читачі вашого часопису. Завжди з нетерпінням чекаємо виходу в світ кожного нового номера. Саме завдяки вашій праці чимало нового ми дізналися про історію Полтавщини, святих, чий імена пов'язані з нашим краєм, розширили свій світогляд, переглядаючи матеріали про подорожі до святинь, разом із авторами співпереживали героям різних оповідань та розповідей...

А тепер хочемо звернутися до вас із проханням привітати на сторінках «Відомостей Полтавської єпархії» нашого батюшку, очільника Машівського благочиння, настоятеля Свято-Миколаївського храму протоієрея Анатолія Чулея.

Рік, що наближається до завершення, ювілейний для нашого духовного наставника, бо саме цього року, у травні, він відзначив своє 50-річчя, а на початку листопада, у день пам'яті великомученика Димитрія Солунського, минає чверть століття, як отець Анатолій служить Церкві Христовій у священницькому сані.

Більшість цього часу, дякуючи Божому Промислу, ми ідемо поруч життєвим шляхом, підносимо спільні молитви у нашому храмі. Приїхав до Машівки батюшка із далекого Закарпаття ще 1992 року. Відтоді завдяки його невтопним зусиллям почала діяти і Свято-Миколаївська церква — задзвеніли дзвони над Машівським краєм.

Непомітно спливали дні, на приході з'являлися церковний хор, дитяча недільна школа, бібліотека, вирішувалися господарчі проблеми, біля будівлі храму з'явилася огорожа для квітів тощо.

Але головне — відновилося духовне життя в райцентрі, члени церковної громади відчували справжню пастирську любов, допомогу та підтримку.

Багато уваги приділяє отець Анатолій згуртованості прихожан. Наприклад, цього року нам найбільше запам'яталося відзначення дня жон-мироносиць, коли кожна представниця слабкої статі отримала у подарунок від батюшки троянду, а потім за спільною трапезою потекла неспішно щира розмова...

Вірним другом та порадицею є для нашого отца Анатолія його кохана дружина матушка Валентина; підтримує його й уся велика родина, в якій виховуються вже двоє онучат.

Тож напередодні знаменної дати ми вітаємо шановного духовного наставника та дякуємо за любов, самопожертву, вміння знайти потрібні для розради слова.



Дорогий отче Анатолію! Для того щоб стати священником, мало одного лише бажання, тут потрібен особливий дар, даний Господом, Який говорить до нас Вашими устами! Завдяки Вам люди стають добрими один до одного, намагаються подолати свої гріхи добрими вчинками.

Божої Вам допомоги, доброго здоров'я, сил і наснаги!

Ми сподіваємося, що будемо з Вами разом ще багато-багато літ.

Хай береже Вас Господь!

З повагою та вдячністю
прихожани Свято-Миколаївського
храму селища Машівка.



Арсеній Євхав Переяславський

Окончание. Начало в №6–9.

Забываясь о просвещении своей паствы, епископ Арсений проявлял пастырскую попечительность и о духовенстве своей епархии; он вникал в положение менее обеспеченной, беднейшей части духовенства — диаконов, дьячков, причетников церковных, и старался определить и улучшить их материальное положение. Каким было в то время внешнее благополучие духовенства, сложно сказать из приводимого указа, однако некоторым объяснением может служить доклад комиссии 1765 года императрице Екатерине II, который содержит рекомендации размера пожертвований священникам за исправляемые ими требы.

«...Державнейшей... Императрице... всеподданнейший доклад от учрежденной о церковных имениях комиссии. Именным, Вашего Императорского Величества в комиссии записанным Высочайшим указом велено комиссии сделать учреждение и Вашему Императорскому Величеству представить свое мнение. Почему приходским священникам с причетниками за исправляемые ими у прихожан требы, то есть: за крещение и прочее денежной платы получать пристойно? Дабы они более положенного домогаться не могли, и себя в надлежащем по сану их порядке содержали. Во исполнение Высочайшаго Вашего Императорского Величества указа, в комиссии рассмотрены предложения как прежде выносившиеся, так и настоящие. Еще при жизни... Государя Императора Петра Великого было узаконение, согласно которому велено по писцовому наказу к сельским церквям, для довольствия священно и церковнослужителей, межевать земли тех сел. Духовным же регламентом, было велено Синоду сделать о том совет с сенаторами и определить со всякого приходского двора именную священству и причту подать. Сделано то было дабы они совершенное по мере своей имели довольство и впредь бы не домогались платы за крещение, погребение, венчание и прочее; о другом же пока такого установления и поныне еще не учинено. Сего ради комиссия ныне всеподданнейше Вашему Императорскому Величеству представляет нижеследующее мнение: чтобы всеми священно и церковнослужителями, в селах и деревнях состоящими, с крестьян в приходах их имеющих было брано пожертвование, а именно: за молитву родильницы две копейки, за крещение младенца три копейки, за свадьбу по десять копеек, за погребение возраст имеющих десять копеек, а за погребение младенцев три копейки, за исповедь же и Причастие Святых Таин отнюдь ничего не брать. А за молебны и поминовение родителей давать каждому по желанию и

Человек за буквой: жизненный путь основателя Полтавской семинарии

возможности. Что же касается до тех, кто по своему имуществу и желанию за какие из вышенаписанных треб будет давать что от преизбытка своего состояния, то это не запрещается, только бы священно и церковнослужители ни под каким видом большей себе за эти требы платы не домогались, а были бы довольны вышеуказанным добровольным подаянием. Все эти предложения комиссия передает в Высочайшее Вашего Императорского Величества благоволение. Вашего Императорского Величества всеподданнейшие рабы Димитрий митрополит Новгородский, Гавриил архиепископ Санкт-Петербургский, Василий Суворов, князь Георгий Гагарин, Григорий Теплов, Иван Мелиссино, Тимофей Текутьев, обер-секретарь Михаил Остолопов. Февраля 15-го дня 1765 года».

30 октября 1739 года епископ Арсений разослал следующие указы в благочиния своей епархии: «Арсений Берло, Божией Милостью Православный епископ Переяславский и Бориспольский! Вам всечестному протопопу Баришевскому и правящему протопопею Бориспольскому Павлу Захариеву, честным наместникам и пресвитерам, Божьего и нашего архиерейскаго желающе благословения. По пастырской опеке стало известно нам, что диаконы, где при церквях они имеются, большого не получают дохода и на какие деньги живут, сами того не ведают, а Писание говорит, что служащие в алтаре от алтаря и должны питаться. Мы, Пастырь, имея об этом рассуждение, решили дабы впредь диаконы, как сослужители священникам и сами священнослужители во всех священнослужениях церковных, за свои труды не оставались без вознаграждения, и такую оплату им определяем: от бракосочетания, от крещения, от елеосвящения, от погребения, от сорокоуств и панихид, от молебнов, от обедов за усопших и за здоровых, от посвящения церквей, воды и домов и от всех служений, где могут диакона действовать, и что на молитву дадут, по примеру настоятельских доходов, четвертую часть диаконам отдавать. Звонарям и пекущим просфоры дьячкам с диаконами

по половине имеют делиться, к тому ж настоящий священник своему диакону на пашне две восьмых в год должен отдать, где с прихожан берется роковщина, а где не имеется роковщины, то иною консольею (в данном случае — премией. — *Авт.*) снабжать по возможности своей следует. Этого пречестностям вашим желаем и для достоверного исполнения во всей протопии Баришевской и Бориспольской распубликовать приказываем. Дан указ с кафедры нашей Святовоцнесенской Переяславской за подписью руки нашей при печати кафедральной. 1739 г. октября 30-го дня. Именованный епископ, рукою власною».

В следующем указе, конец которого, к сожалению, не сохранился, епископ Арсений делает распоряжение, касающееся «викариев, диаконов и причетников церковных». Из сохранившейся части документа видно, что епископу Арсению «известно учинилось, что имеющих при церквях причетников настоятели к собственной своей работе и посылкам, как наемников, употребляют, не смотря по нынешним обстоятельствам, что всегда неотступно надлежит быть причетникам при церквях, исполняя звание свое, а более что высокомонаршими указами велено в высокаторжественные и викторияльные дни молебствия и указанные панихиды отправлять. Так вот предупреждаю, чтобы от отсутствия в храме, а пребывания на пашне поповской, не воспоследовало какое богослужебное небрежение и остановка — довольно им, как церковным причетникам, и своей работы...».

Из этих распоряжений Преосвященного Арсения можно перейти к заключению, что епископ заботился не только о просвещении своей паствы, но и об улучшении ее нравственного и материального положений.

7 июня 1744 года епископ Арсений Берло представился ко Господу. Будучи, подобно знаменитому основателю Киевской академии Петру Могилю, по происхождению своему сыном выходца из Молдо-Валахии, епископ Арсений был подобен митрополиту и в желании повсеместного просвещения украинского народа светом учения.

Познакомившись с материалами о родной Духовной школе, я размышлял о истории прошлого и настоящего Полтавской семинарии, прогуливаясь вечерними маршрутами от институтской библиотеки до колледжа... Молитвы и традиции, положенные в основание Переяславского коллегиума, оказались крепче фундаментов зданий. От первых домов не осталось и следа, здания позапрошлого века просто не церковные de jure, а число сегодняшних студентов такое же, как 260-270 лет тому назад; и первый документ, который свидетельствовал о количестве ребят-семинаристов, табель причастников, так дорог нашей Духовной школе, внедрившей практику частого Причащения, и география поступающих, казалось бы, в епархиальную семинарию, широка; и ректор-архиерей прогрессивен... Думаю, что к таким выводам придут и потомки, которые через несколько столетий прочитают историю уже не только Переяславского коллегиума середины XVIII века, но и историю Полтавской Миссионерской семинарии века XXI. Так и открываешь для себя пульсирующую жизнь Традиций, а не их внешнюю окаменелость...

Архимандрит
Вениамин (Погребной),
вице-ректор Полтавской
Миссионерской
Духовной семинарии.

1. Бантыш-Каменский Н. Н. Историческое известие о возникшей в Польше уни. — Вильно: Типография А. Сыркина, 1864. — с.398. С.260–264.
2. Карташев А. В. Начало господства малороссийского епископата // Карташев А. В. Очерки по истории Русской Церкви. Том 2. — М.: Терра, 1997. — 576 с.
3. Киевская старина. — К.: Типография Киевского университета, 1899. — 2086 с. С.126.
4. Левицкий П. Прошлое Переяславского духовного училища. — К.: 1889. С.2.
5. Левицкий И. К истории учреждения семинарии в Переяславе // Киевская Старина. — К.: 1888 г., март. С.35–36.
6. Лотоцкий А. Где обучалось подольское духовенство до учреждения Подольской духовной семинарии. — Каменец-Подольский, 1898. С.31–32.
7. Пекарский П. Наука и литература в России при Петре Великом. — СПб: Общественная польза, 1862 г. 2 т. Т.1. — 613 с. С.5.
8. Пыпин А. Н. История русской литературы. — СПб.: Типография М. М. Стасюлевича, 1899. 4 т. Т.3. — с.198.
9. Сведения о Полтавско-Переяславской епархии и ее архипастырях. Составитель: игумен Полиевкт. — Полтава, 1868 г.
10. Соловьев С. М. История России с древнейших времен. Т.19. // <http://www.magister.msk.ru>
11. Стоглав. Глава 25. — Казань: Типография губернского правления, 1862. — 439 с. С.120.
12. Труды Киевской духовной академии, 1865, апрель. — С. 606 // <http://www.ex.ua/7522438>
13. Чистович И. Очерк истории Започно-русской церкви. — СПб.: 1882 г. Ч.2. С.258.



Полтавская Духовная семинария — преемственница Переяславской.



Патриарх Тихон (Беллавин).

Продолжение. Начало в №9.

В годы военного коммунизма (1918–1921) урожаи были плохими. Причинами этого были отток крестьянства в армию, уничтожение крупного землевладения, сокращение посевных площадей из-за непомерных налогов и продразверстки (насильственного захвата хлеба). Дореволюционные запасы истощились, а летом 1921 года случилась засуха. Начался невиданный голод с обычными «побочными эффектами»: рост преступности и заразных заболеваний. На начало 1922 года, согласно официальным данным, было 23 млн голодающих. Советская власть в это время была занята войной в Карелии, повышением боеспособности Красной Армии, реализацией идеи мировой революции, борьбой с контрреволюцией... Борьба с голодом вначале легла на плечи общественных организаций. Одной из них был Всероссийский церковный комитет помощи голодающим, основанный Патриархом Тихоном в августе 1921 года. Святитель Тихон также обратился с воззванием «К народам мира и православному человеку». С просьбой о милосердии Патриарх обращался к соотечественникам и ко всему миру: «К тебе, Православная Русь, первое слово мое: во имя и ради Христа зовет тебя... Святая Церковь на подвиг братской самоотверженной любви. Спешу на помощь бедствующим с руками, исполненными даров милосердия, с сердцем, полным любви и желания спасти гибнущего брата... К тебе, человек, к вам, народы вселенной, простирая я голос свой: Помогите!.. Помогите стране, кормившей многих, и ныне умирающей от голода. На помощь немедля!»

Мир откликнулся на голос Патриарха: из США в течение года для помощи голодающим были отправлены 25 тысяч вагонов продовольствия, Римский Папа пожертвовал 1 млн лир, значительные суммы жертвовали отдельные города Италии,

Германии, Нидерландов, Бельгии, Швеции... Многие государства изъявили готовность принять и прокормить у себя голодающих детей, Швеция и Германия организовывали полевые кухни в Поволжье. Советское правительство осложняло получение помощи, категорически отказываясь от иностранного контроля при распределении продуктов. У иностранцев были серьезные основания для требований такого контроля: в это время Советский Союз продолжал продавать хлеб за границу! Вскоре беспартийный комитет помощи голодающим был упразднен, его членов репрессировали, и контролировать процесс стали представители Высшего центрального исполнительного комитета, которые не желали замечать миллионы смертей. Члены ЦК ПОМГОЛа заявляли: «Существование и возрождение хозяйства... без вывоза за границу нашей единственной валюты — хлеба — абсолютно невыносимо... Вывоз хлеба за границу является в настоящее время экономической необходимостью... В руках крестьян благополучных районов образовались излишки, которые не могут быть выгодно реализованы на внутреннем рынке...».

Всероссийский Центральный Исполнительный Комитет в феврале 1922 года опубликовал декрет, в котором постановлял местным Советам «изъять из церковных имуществ, переданных в пользование групп верующих всех религий, по описям и договорам все драгоценные предметы из золота, серебра и камней, изъятие коих не может существенно затронуть интересы самого культа, и передать в органы Народного Комиссариата Финансов для помощи голодающим». Вскоре Патриарх Тихон озвучил позицию Церкви касательно декрета об изъятии ценностей: «Памятуя завет Христа: отдай рубашку ближнему своему, если у тебя есть две рубашки, — Церковь не может оставаться равнодушной к тем великим страданиям,

Крестный путь святителя Тихона

которые испытывает голодающий народ. Эти слова я приво-дил в своем воззвании, когда предлагал жертвовать церковные ценности еще до постановления об изъятии золота, серебра и драгоценных камней из церковного имущества... В своем воззвании я перечислял эти ценности: подвески, кольца, браслеты, пожертвованные для украшения икон, предметы церковной утвари, не применяемые для богослужения, и старый серебряный лом».

Но вслед за этим ВЦИК постановил изъять из храмов все драгоценные церковные вещи, в том числе и священные сосуды и прочие богослужебные церковные предметы, что с точки зрения канонов Церкви было святотатством. Вывоз ценностей из храмов часто сопровождался кощунственными выходками, что, конечно же, оскорбляло религиозные чувства прихожан. В ряде населенных пунктов были зафиксированы сопротивления верующих действиям по изъятию церковных ценностей, причем дело доходило до применения оружия и человеческих жертв. Эти события Председатель Совнаркома В. И. Ленин квалифицировал как сопротивление декрету советской власти со стороны «влиятельнейшей группы черносотенного духовенства». 19 марта 1922 года в своем письме, адресованном В. М. Молотову для членов Политбюро, Ленин писал, что голод нужно использовать как повод для того, чтобы, под предлогом помощи голодающим, взять в свои руки богатства, накопленные Церковью в течение веков: «Именно теперь и только теперь, когда в голодных местностях едят людей и на дорогах валяются сотни, если не тысячи трупов, мы можем (и поэтому должны) провести изъятие церковных ценностей с самой бешеной и беспощадной энергией и не останавливаясь перед подавлением какого угодно сопротивления. Именно теперь и только теперь громадное большинство крестьянской массы будет либо за нас, либо... будет не в состоянии поддержать... горстку черносотенного духовенства... Мы можем обеспечить себе фонд в несколько сотен миллионов золотых рублей (надо вспомнить гигантские богатства некоторых монастырей и лавр)... Позже сделать нам этого не удастся, ибо никакой иной момент, кроме отчаянного голода, не даст нам такого настроения широких крестьянских масс, которое либо обеспечит нам сочувствие этих масс, либо, по крайней мере, обеспечит нам нейтрализацию этих масс... Мы должны именно теперь дать самое решительное и беспощадное сражение черносотенному духовенству и подавить его сопротивление с такой жестокостью, чтобы они не забыли этого в течение нескольких десятилетий... Самого патриарха Тихона, я думаю, целесообразно нам

не трогать... Относительно него надо дать секретную директиву Госполитупру, чтобы все связи этого деятеля были как можно точнее и подробнее наблюдаемы и вскрываемы именно в данный момент. Обязать Дзержинского и Уншлихта лично делать об этом доклад на Политбюро еженедельно».

Для советского правительства главной задачей была не помощь голодающим, а изъятие церковных ценностей и дискредитация с последующим уничтожением Православной Церкви. В письме Ленина даже не говорится, какая сумма нужна для спасения голодающих. О голоде словно забыли, государственная машина была направлена на изъятие ценностей и антицерковную агитацию, в которую включились и поэты:

*Мы нищи, а в церквах
и соборах —
Драгоценностей ворох.
Не христиане,
а звери те, кто
скажут тут —
«Не дадим золота —
пусть мрут».*

(В. Маяковский)

В голодных губерниях просили оставить на местах хоть немного из изъятых, чтобы как можно скорее купить хлеб для умирающих от голода. Но все золото и серебро Церкви свозили в Москву, в Государственное хранилище и Наркомат финансов. Не было даже строгого учета изъятых церковных ценностей, документы об изъятии пестрят записями: «Оценка предварительна и неточна». Нередко прихожане предлагали отдать из собственных амбаров последние запасы зерна, только бы священные предметы остались в их храме. Однако из Кремля в ответ шли неумолимые директивы: «Замена церковных ценностей хлебом и другими продуктами недопустима».

В марте 1922 года начались допросы Патриарха Тихона. 5 мая 1922 года Патриарх был вызван в суд на процесс московского духовенства. Суд вынес частное определение о привлечении «гражданина Белавина» к уголовной ответственности. После этого Патриарх находился под арестом в бывших казначейских покоях Донского монастыря, в полной изоляции от внешнего мира.

12 апреля 1923 года Политбюро приняло решение: «Поручить Секретариату ЦК вести дело Тихона со всею строгостью, соответствующей объему колоссальной вины, совершенной Тихоном», что означало указание суду на необходимость вынесения смертного приговора; 19 апреля 1923 года Тихон был под стражей препровожден во внутреннюю тюрьму ГПУ, где проходили допросы.

Действия советской власти вызывали возмущение мировой общественности. 8 мая 1923 года Народный комиссариат

иностраннх дел СССР получил ноту от имени правительства Великобритании, в которой, среди прочего, были требования о прекращении репрессий против Церкви и угроз полного разрыва связей с СССР в случае невыполнения этих требований. Под внешнеполитическим давлением 25 июня 1923 года было принято постановление об освобождении Патриарха Тихона, ему была предоставлена свобода в организации деятельности «патриаршей» Церкви. Ранее, 16 июня 1923 года, в газете «Известия» было опубликовано заявление Патриарха в Верховный Суд РСФСР с ходатайством об изменении принятой в отношении него меры пресечения, выражавшее раскаяние в «поступках против государственного строя»: «Будучи воспитан в монархическом обществе и находясь... под влиянием анти-советских лиц, я действительно был настроен к советской власти враждебно, причем враждебность из пассивного состояния временами переходила к активным действиям... Признавая правильность решения суда, я раскаиваюсь в своих поступках против государственного строя... Отныне я советской власти не враг. Я окончательно и решительно отмежевываюсь как от зарубежной, так и от внутренней монархическо-белогвардейской контрреволюции». Относительно данного заявления святитель Тихон говорил: «Пусть погибнет имя мое в истории, только бы Церкви была польза».

Летом 1924 года Патриарх продолжал служить в московских храмах, совершал поездки за пределы Москвы. К осени 1924 года, несмотря на то что Патриарх был лишен Синода и канцелярии и поставлен в крайне тяжелые условия, ему удалось значительно укрепить Церковь. Святитель пользовался авторитетом и поддержкой среди мирян и духовенства Москвы, а также среди епископов, многие из которых были вынуждены находиться в Москве, не имея возможности выехать в свои епархии. В докладе «Деятельность тихоновцев», подготовленном Московским городским отделом ГПУ, был сделан следующий вывод: «в Москве тихоновщина более или менее успешно расправилась с обновленчеством». 11 сентября публично принес покаяние за пребывание в обновленчестве митрополит Серафим (Мещеряков). Обновленческое движение распалось, и начальник 6-го отделения СО ГПУ Е. А. Тучков в своих докладах признавал, что без влияния ГПУ церковный раскол мог бы ликвидироваться.

*По материалу митрополита
Полтавского
и Миргородского Филиппа
подготовил священник
Сергей Антонюк.
Окончание следует.*

«Богат и славен Кочубей»... Ці пушкінські рядки з поеми «Полтава» — щось схоже на парадний портрет. Подібна ідея могла керувати рукою живописця, який отримував «височайше повеління» залишити для нащадків образ вельможного пана чи коронованої особи. Але чи завжди зовнішня імпозантність, можливо, навмисне підкреслена пензлем художника, збігалася з внутрішнім світом портретованого? Запитання риторичне.

Зізнаємося, було в нашій історії тотальне шельмування людей, що досягли бодай якогось статусу. Не мало значення подекуди, чи це завод, чи просто дві десятини обробленої землі. «А що? Як так? У нього дві корови, а в мене лише одна. Хочу справедливості!» Втім, історія зі справедливістю земною — це найчастіше історія кривава...

«Богат и славен Кочубей»... Відійдемо від схем і ярликів. Бо, напевно, і сам автор цих рядків, О. С.Пушкін, не взявся б життєписати історію старовинного роду, якби його цікавило поголів'я коней, що паслися навколо маєтку Кочубеїв, чи якість хутра, яке зберігалось у скринях можновладця. Життя душі найперше цікавить поета.

Хочете — поміркуємо над цим разом? З вами, шановні читачі, і з нашою сьогодишньою співрозмовницею — істориком архітектури Людмилою Шевченко. Архітектури?... До чого вона? Ви розчаровані. А може, просто і гадки не маєте про те, яким він може бути, отой зв'язок між абрисами будівель і лініями душевних коливань їх володаря.

— Залежність тут беззаперечна, — стверджує Людмила Шевченко. — Те, як буде людина, чим вона оточує себе у просторі хатньому і природному, — теж портрет. Та спочатку асоціація з дитинства... Ви спостерігали, як маленькі дівчатка грають у принцес? Вони не лише вигадують для себе вбрання, вони конструюють простір навколо: ось ця завіса нехай буде прозорим шлейфом, а цей диванчик — «королівським тронном»... Ми продовжуємо у речах і довіклі своє «я», свій внутрішній світ. І якщо він багатий, змістовний, так само багатим і змістовним буде місце, у якому ми оселилися. Звісно, хтось мені зараз заперечить: «А як же матеріальна складова? Матиму гроші, то й збудую собі палац!» Мене, як архітектора, подібні закиди не дивують.

— Що, є гіркий досвід?

— Сучасні замовники не завжди прислухаються до порад фахівця. Вони керуються жагою будь-що продемонструвати набуте багатство, причому в усьому розмаїтті модних течій. Замовник нашого часу грішить проти багатьох законів, у тому числі мистецьких. У його уяві постає «його» палац. Але що це насправді?

— Насправді: портрет сучасника, який теж «богат и славен», тільки на свій манер.

— Ні, крапку я б тут не ставила. І, з Вашого дозволу, продовжила б дитячі асоціації. Вони щирі й теплі. Тільки тепер ми подумки граємо не в кімнаті («тронному залі»), а на подвір'ї.

...Вишукані сукні до землі, повільна статна хода... Мармурові сходи ведуть нас до парадного двору. Перед ним — яскравий квітник. Ви поміляєтеся, це не Італія чи Франція! Ми — на Полтавщині. І краєвиди, що супроводжують нас, не заморські. З тераси долинають звуки полонезу.

Промислом Божим натхнення

Духовне благодійництво родини Кочубеїв



Садібний парк у Диканці. Рисунок Л. Шевченко із фото початку XX століття.

Але здається, музика тут керує усім, що бачиш: і екзотичними квітниками, і польовими рослинками, що ніжним акордом тануть у водах ставка.

— Ми розпочали з поезії, а тут і живопис, і музика...

— Знаєте, усе це складові архітектури. Тільки архітектури якогось найвищого порядку — Божого.

— От би вписати у нього ще й нас з вами, людей XXI століття, наші думки, наші вчинки...

— Тоді повернемося до Пушкіна: «Богат и славен...» Переконана, Кочубеї, наші земляки з далекого минулого, теж прагнули цього. Власне, Боже начало об'єднує людей і спрямовує їх найкращі наміри незалежно від часу. Гармонія — річ одвічна. І ми можемо, кожен на своєму рівні, відчувати і досягати її. Нехай лише на мить... Кочубеї, як люди глибоко віруючі,

теж прагнули цього. Й історичні документи, з якими мені довелося попрацювати, на відміну від парадних портретів підтверджують це.

Втім, стосується це не лише Кочубеїв. Принагідно згадаємо й інші полтавські родини минулого: Капністів і Трошинських, Гоголів-Яновських і Муравйових-Апостолів, Репніних... Стосовно останніх є чимало красномовних і до того неупереджених свідчень, які певним чином змінюють бачення реалій кріпосницької доби.

— Невже кріпосництво скасували ще до 1861 року?

— Звісно ж, ні. Але ось нотатки мандрівника: «Вже одне те, що у домі Репніних не були відчутні тодішні соціальні судження, що різночинець, недавній кріпак Шевченко міг так швидко стати своєю людиною у княжій сім'ї, достатньо характеризує пануючі у цьому домі простоту і порядність».

— І знову тема дому: чотири стіни, дах, підлога... Який вимір дому пропонується?

— Справді, відправна точка — ось ці невід'ємні атрибути конструювання. Але згадуючи тих же Кочубеїв, ми говоримо про дім-садибу — унікальне культурне явище, феномен свого часу, якщо хочете. Ось уявіть: на одній території створювалася низка будівель. Згодом я їх перерахую. Але усі вони разом втілювали якусь суспільно значущу й естетичну ідею. Утворювався комплекс, кожен об'єкт якого, наче музичний інструмент в оркестрі, вів свою партію.

— Ну що ж, назовемо ці інструменти.

— Житлові будинки (наприклад, палац з флігелями), господарські приміщення різного призначення; малі архітектурні форми: павільйони, альтанки, містки...

— Як мислив тогочасний архітектор? Адже усе назване можна перетворити на безглузду мішанину. Нехай гарні сходи, тераса чи клумба... Даруйте, не бачу, точніше, не чую оркестру!

— Архітектор створював образ, піднесений і гармонійний. Дуже



Яків де Бальмен «Повернення молодих із церкви» (головний вхід до палацу в Ліновиці, за матеріалами І. та О. Родичкіних). 1838 рік.



Садібний парк у Хомутці. Вид на штучні острівці. Рисунок Л. Шевченко. 2002 рік.



Князь Віктор Кочубей. Портрет пензля Франсуа Жерара. 1809 рік.



Палац Кочубеїв у Диканці. Фото початку XX століття.



Тріумфальна арка в диканській садибі Кочубеїв. Фото початку XX століття.

проста схема: горизонталь перетинається вертикаллю. Ні, я не викладаю Вам ази будівельної справи. У даному випадку горизонталь і вертикаль — це земне і Небесне. Ось чому домінуючою образною складовою палацово-паркових ансамблів були храми — невід'ємні акценти у тій системі координат, осердям якої було Православ'я.

Церкви будували у зв'язку з основним житлом господарів. Найчастіше одне навпроти іншого через провідну паркову алею. Культові споруди поставали на підвищеннях або неподалік проїжджих шляхів. Якщо садиба була у місті (полтавський палац Кочубеїв), з її балкону відкривався краєвид на храмовий комплекс неподалік.

— Певно, йдеться про Хрестовоздвиженський монастир?

— Справді, згадка про цю обитель не випадкова. Бо одним із фундаторів Хрестовоздвиженського собору був Василь Васильович Кочубей — син одного з найвідоміших меценатів і покровителів храмового будівництва на Полтавщині — Василя Леонтійовича Кочубея.

Взагалі князівська родина не одне століття опікувалася спорудженням церков у наших краях. Збереглися свідчення про те, якою була грошова допомога на храми (їх зведення і підтримання у належному стані) і, що справді зворушує, про особисту участь представників князівського роду у зведенні церков.

— Особиста участь у будівництві? Яка у тому була потреба? Невже не вистачало робітників?

— Потреба суттєва і за Божим законом, і за людським. А йдеться, між іншим, про храм, який і досі стоїть у Диканці. Про Троїцьку церкву. Збудований коштом Павла Васильовича Кочубея — відомого державного діяча катерининської доби, цей храм залишається однією з визначних пам'яток українського бароко.

— Що ж розповідають про його історію архіви?

— Павло Васильович відзначався не лише державним мисленням. Про нього згадують як про людину високого обов'язку, відданості родинним чеснотам і щирої віри. Ось красномовний факт, про який у 1880 році на святкуванні сторіччя Троїцького храму у Диканці повідомив священик В. Курдиновський.

Закладення церкви для П. В. Кочубея збіглося з трагічною подією — втратою коханої дружини. Будівля була зведена лише до купола. Здавалося б, таке горе — смерть близької

людини. Інший би і не згадав про буденні турботи, навіть про церкву. Можливо, і не добудував би її. Але Кочубей вчинив по-своєму: він цілком віддається благочестивій справі і вельми часто своїми руками підносить матеріали мулярам.

— Справді, ми досить часто замислюємося над тим, що ж визначає і нашу особисту долю, і долю починань, до яких долучаємося. То чи не в тому річ — чим продиктоване наше сумління, якій справі воно служить?..

— Кочубеї збудували багато церков. Звісно, не усі вони були такими величними, як Хрестовоздвиженський собор у монастирі чи Троїцька церква. Та й призначення їхне теж різнилося...

— Поясніть, що Ви маєте на увазі?

— Церкви були духовними домінантами палацово-паркових ансамблів. Але ми говоримо про це не лише в архітектурному сенсі. Храм згуртовував спільноту. Без нього у давнину не уявляли жодного населеного пункту, установи, житла. Навіть у сільській хаті був свій храм — куточок із іконами, лампадками, Святим Письмом на полиці. А в помешканнях панів, до яких належали і Кочубеї, можна було побачити одночасно декілька видів церков.

— Чим вони відрізнялися? Яка їх доля?

— Саме поняття «духовне життя» у XVII–XIX століттях сприймалося більш глибоко. Жити з Богом і у Бозі було дороговказом для багатьох поколінь. Православна людина знаходила у постійному богоспількуванні. Для храмового будівництва ця обставина визначальна. А соціальний стан людини? Не уявляється якимось, щоб усі: і пани, і кріпаки — молилися разом...

— Що ж зберегла для нас історія у цьому сенсі?

— Молилися відповідно до обставин. Наприклад, домові церкви. Їх будували на території маєтку для «внутрішнього», так би мовити, користування членів родини власника. Ось у диканському палаці Кочубеїв на другому поверсі північно-східного крила знаходилася церква на честь святої Марії Єгипетської. Є припущення, що її було так названо в пам'ять про двох грішниць з роду Кочубеїв, за котрих необхідно було замолювати гріхи — відомої Мотрі Кочубей та майже нікому не відомої Аграфени, що втекла з дому й проти волі батька побралася з офіцером Фроловим-Багрієвим.

Були також церкви-усипальниці. Сама назва говорить за себе. Ці храми слугували для захоронення членів родини власника маєтку. До речі, існують різні варіанти усипальниць. У тому числі на Полтавщині. У Березовій Рудці під Пирятином на колишній садибі Закревських і досі зберігаються залишки так званої «піраміди». Саме у такій формі побудовано усипальницю.

— Про неї хто тільки не писав!

— Згодна, написано чимало. А ось серйозного — мізер. Можливо, є сенс у майбутньому поговорити про ту «піраміду» окремо.

— Тим не менше, згадувана будівля — свого роду унікалом: єгипетська усипальниця в мініатюрі. Чи траплялося Вам зустрічати на Полтавщині ще щось подібне?

— Ні. Бо на наших землях упродовж століть склався свій релігійно, історично й архітектурно обумовлений тип будівель подібного призначення. Хрестоматійний приклад — церква-усипальниця у підземній частині Свято-Миколаївської церкви у Диканці.

Окрім названих типів були і звичайні церкви, збудовані коштом володарів навколишніх маєтностей. Ці храми могли відвідувати і поміщик з родиною, і місцеві селяни. У тій же таки Диканці у різні часи було декілька подібних храмів.

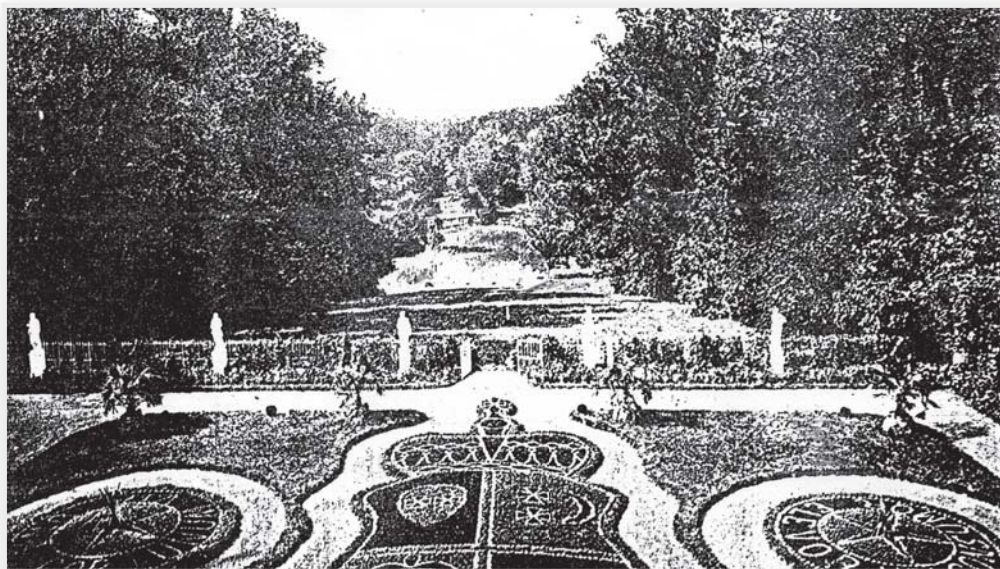
Трохи менше відомостей залишилося про церкви, які зводилися спеціально для панської прислуги у самому маєтку. Наприклад, у XVIII столітті на садибі Кочубеїв було збудовано Свято-Павлівський храм, який відвідували «дворові люди». Втім, за документами, проіснував цей храм відносно недовго. По стіні споруди пройшла глибока розколина, яку час від часу доводилося усувати за допомогою усіляких інженерних прийомів.

— А чи існує взагалі якийсь реєстр згадуваних об'єктів?

Закінчення на с. 16.



Палац Кочубеїв у Диканці. Фото початку XX століття.



Геральдичний квітник диканського маєтку. Фото початку XX століття. За матеріалами приватного колекціонера В. О. Мокляка.

Закінчення. Початок на с. 14–15.

— Згадуваних? Але ж згадали ми насправді зовсім мало. І не тільки тому, що якийсь канцелярист у такому-то столітті забув записати важливі для нас свідчення. Величезна кількість духовної спадщини, в тому числі й архіви, була варварським способом знищена у роки гонінь на Православ'я. У моїй свідомості це не вкладається! Ось, уявіть, Микола Скліфосовський — видатний лікар. Скільки добра зробив він селянам під Полтавою: лікував їх безкоштовно, побудував для них школу. І що!? Його родину знищили під час громадянської війни. Можливо, ті ж самі селяни...

З палацу Кочубея в Диканці навіть нічого вивезти в архіви, музеї, бібліотеки не дали. Все розтрошили. А ще знайшлися такі, які дістали зі склепу в церкві тіло старого Кочубея, який уже близько тридцяти років там спочивав, і пошматували небіжчика зі словами: «Старий диявол! Це він вкрав землю моїх батьків! Так хай же він буде проклятий!» (зі статті у газеті «Полтавська думка»).

Те, що можна було забрати, селяни виносили, не розуміючи, які цінності у них в руках...

— Цінності, які нерідко самі ж вони і створювали! Ті ж храми чи ікони...

— Більш-менш щаслива доля спіткала Свято-Миколаївську церкву у Диканці. Певно, тому, що з нею пов'язане ім'я Миколи Васильовича Гоголя. Унікальна споруда! Будувалася вона за часів Віктора Павловича Кочубея. Можна багато говорити про цю непересічну особистість. А був він ні мало ні багато Головою Кабінету міністрів Російської імперії.

Втім, говоримо ми сьогодні не про його політичні чи дипломатичні успіхи. З Вашої згоди, просто дамо нашим читачам перелік споруд, зведених коштом Віктора Кочубея: церква в пам'ять святої Марії Єгипетської (домова церква), Свято-Павлівська, Свято-Миколаївська, дерев'яна Свято-Олександрівська у селі Чутівці, теж дерев'яна Благовіщенська церква у селі Іскрівці нині Чутівського району.

— Пропоную додати до цього списку не лише згадку про Миколаївський храм, але і його, ну хоча б коротенький, опис. Вам, як архітектору, зробити це буде легше, ніж будь-кому.

— Ні, ось тут якраз мені хотілося б відійти від сухих професійних визначень. Бо, врешті, і я маю право на враження. Кожен храм має свою родзинку. Можливо, по відношенню

до церков так не говорять. І все ж, погодьтеся, і зовнішнім своїм виглядом, і інтер'єрами та чи інша будівля впливає на нас, створює певні настрої, пробуджує у душі щось особливе.

Свято-Миколаївська церква у Диканці, з мого погляду, це молитовна вертикаль. Дарма, що в абрисах її вимальовується щось округле (дехто навіть вбачає у зовнішніх лініях храму щось споріднене з мечеттю: Кочубеї ж татарського роду). У цьому приміщенні ти ніби наодинці із Богом. Нічого зайвого. Навіть різьблений іконостас із мореного дубу не сприймається як відволікаюча деталь. А купол! У Миколаївському храмі він, ніби квітка, розкриває для віруючих якийсь новий одухотворений вимір богоспілкування. Спів хору тут лунає дивними звуками, які зачаровують і надовго не полишають душу.

— Сумно від згадки про те, яка доля спіткала більшість церков у ХХ столітті. Дещо про це вже було сказано. Та не менше, аніж вигляд понівечених будівель, хвилює стан понівечених душ. Одні будували храми, інші руйнували. Чому?

— Не можна беззастережно виставляти претензії простим людям, зубожілим і малограмотним. Певно, їхнім невдоволенням вправно маніпулювали задля ствердження атеїстичної ідеології. Гадаю, зараз це зрозуміло вже багатьом. Бентежить інше: чому так легко люди відгукнулися на заклики винищувати і руйнувати духовні цінності? Має у серцях жити якась правда, духовна міць, внутрішній закон моралі. Виховати і втримати це у собі, можливо, найскладніше для усіх нас. Згадайте про подвиги святих. Їхній приклад слід прищеплювати змалечку: понад усе — любов до ближнього, повагу до праці...

І тут спробую знову повернутися до дитячих спогадів. «Палац» з двох стільців і простирадла, урочистий вихід «принца і принцеси»... Дітей вабить не лише незвичність обстановки. Їм хочеться красивого і справедливого світоустрою. Можливо, ще не усвідомлено. Добре, якби це була визначеність моральна, а не лише матеріальна...

Мені дуже подобається вислів графа Шереметєва (в продовження цієї

Промислом Божим натхнення

Духовне благодійництво родини Кочубеїв



Троїцька церква в Диканці. Фото 1902 року.



Миколаївська церква в Диканці. Фото початку ХХ століття.

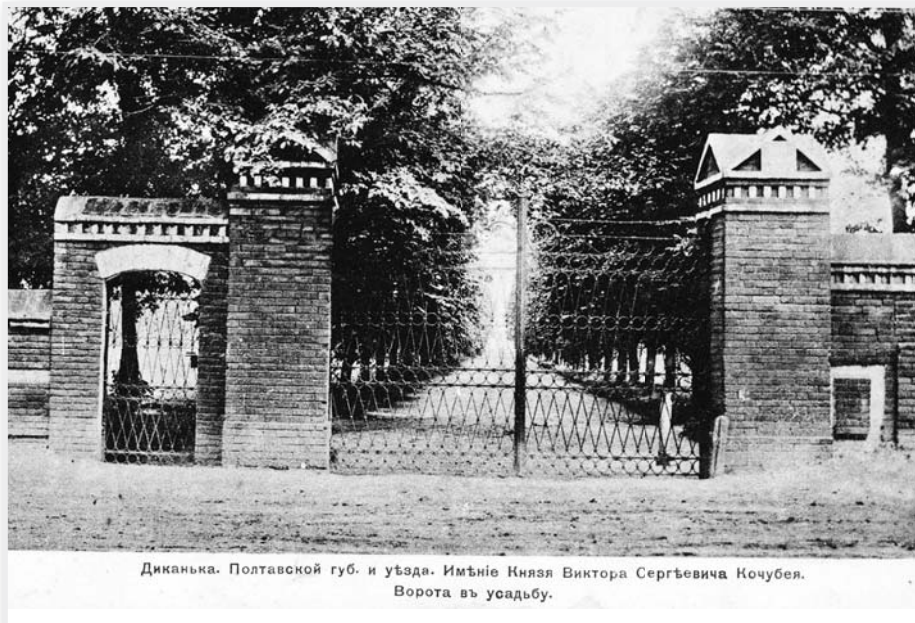
думки): «Я каждой благоустроенной усадьбе помимо её воспитательно-го значения придаю ещё и государственное. Когда говорят об их доходности, то я подсчитываю не только материальные затраты, но считаю и с тем моральным процентом, которым, к сожалению, так часто пренебрегают в наше время».

— Останню фразу, на жаль, можна повторювати без змін і тепер,

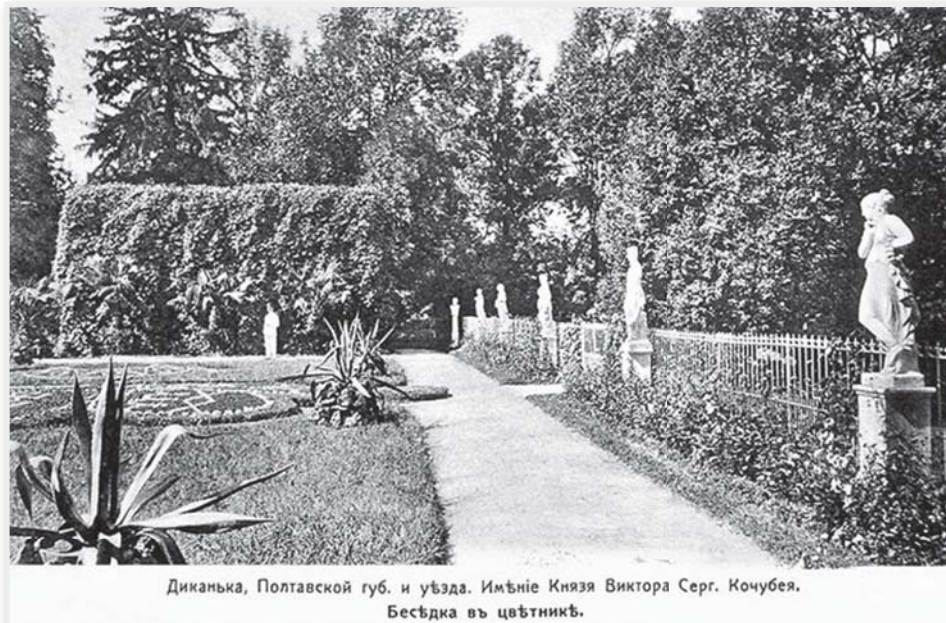
на початку ХХІ століття. Не знаю, чи з'являться найближчим часом нові Кочубеї. Добре, що і донині зберігаються хоч деякі їхні фундації — вцілілі острівці благодійної діяльності, натхненної Промислом Божим.

— Певно, тому приростаєш до них усім серцем.

Розмову вела Людмила Нестуля.



Головна брама маєтку в Диканці. Фото початку ХХ століття. За матеріалами приватного колекціонера В. О. Мокляка.



Парк у маєтку Кочубеїв. Фото початку ХХ століття.

При єпархіальному відділі благодійності та соціального служіння працює центр «Благо»

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, з 15 жовтня 2012 року при відділі благодійності та соціального служіння Полтавської єпархії Української Православної Церкви діє центр «Благо».

Основні напрямки діяльності:
збір пожертвувань — одягу, взуття, медикаментів, засобів гігієни тощо;
розподіл гуманітарної допомоги між категоріями громадян, яким потрібна допомога;
надання духовної підтримки;
інша допомога.

Пункти збору та розподілу гуманітарної допомоги організовані в храмі святих мучениць Віри, Надії, Любові та матері їхньої Софії (проспект Першотравневий, 23) й у Петропавлівському храмі (м. Полтава, мікрорайон Дублянщина, вул. Низова, 38).

Скриньки з анкетами «Потрібна допомога» та «Хочу допомогти» розміщені за адресами: храм святого апостола Андрія Первозваного (вул. Сінна, 3а); храм святих мучениць Віри, Надії, Любові та матері їхньої Софії (проспект Першотравневий, 23).

Увага! Центр «Благо» має потребу у волонтерах і благодійниках.

Контактні телефони:
(050) 259-40-83 (отець Андрій);
(099) 942-19-98 (Аліна);
(095) 156-62-98(Ольга).

Богослужіння

У храмі Всіх святих землі Полтавської

щосуботи звершується всеношна, яка починається о 17.00, щонеділі — Божественна Літургія о 8.00.

Крім того, відбуваються заняття, організовані при Серафимівському храмі: щосуботи о 13.00 — заняття дитячого хору, щонеділі о 16.00 — недільна дитяча школа, по закінченні вечірнього богослужіння о 18.00 у Серафимівському храмі — заняття для дорослих зі Святого Письма.

Храм знаходиться у цокольному приміщенні управління Полтавської єпархії за адресою: Полтава, вул. Героїв Сталінграда, 1-б.

У тимчасовому храмі, що на місці будівництва Андріївської церкви



З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, у тимчасовому храмі на місці будівництва Свято-Андріївської церкви в Полтаві (вул. Сінна, 3-а) щоденно звершуються богослужіння добового кола: вечірнє богослужіння — о 18.00, Літургія — о 8.00. Запрошуємо всіх бажаючих помолитися на місці будівництва нового православного храму.

Запрошуємо на недільні та святкові богослужіння у храм Архистратига Михаїла у с. Щербанях

Всеношна — о 18.00.

Літургія — о 9.00.

Дістатися до храму можна маршрутним автобусом від зуп. «Центральний ринок» у Полтаві.

Зверніть увагу!

Православний магазин

Для вас широкий асортимент духовної літератури різних напрямків (Святе Письмо та тлумачення, життя та твори святих і подвижників благочестя, духовні поради, питання православної медицини, література для духовенства тощо). Ікони, утвар.

Чекаємо у Полтаві за адресами: вул. Шевченка, 54, (2-й поверх) з 8.00 до 16.00, крім понеділка.

Торговельний центр «Київ» вул. Зіньківська, 6, (3-й поверх, праве крило) з 9.00 до 21.00 без перерви та вихідних.



З благословення Високопреосвященнішого Филипа, митрополита Полтавського і Миргородського



Проводяться духовно-просвітницькі лекції-бесіди з тем:

- ❖ Старий Завіт,
- ❖ Новий Завіт,
- ❖ Діяння та послання святих апостолів.

Лекції-бесіди проводять священнослужителі та миряни, які мають відповідну освіту.

Заняття відбуваються:

- щочетверга (для всіх бажаючих),
- щонеділі (молодіжне спрямування)

о 19.00 в цокольному приміщенні церковноприходського будинку при Свято-Макаріївському соборі за адресою: м. Полтава, вул. Лялі Убийвовк, 2.

Оформити передплату на «Відомості Полтавської єпархії» можна з будь-якого місяця в будь-якому відділенні «Укрпошти»:



ф. П - 1	Державний комітет зв'язку та інформації України												
	АБОНЕМЕНТ												
	на газету												
	01125												
Відомості Полтавської єпархії		Кількість комплектів		1									
на 2015 рік по місяцях													
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
Куди													
поштовий індекс												адреса	
Кому													
ДОСТАВНА КАРТКА-ДОРУЧЕННЯ													
на газету													
01125													
Відомості Полтавської єпархії		Кількість комплектів		1									
Вартість	передплати												
	переадресування												
на 2015 рік по місяцях													
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
поштовий індекс							місто, село						
							область						
код вулиці							район						
буд.			корп.		кв.		вулиця						

До святинь храмів Полтави



Макаріївський кафедральний собор
(вул. Лялі Убийвовк, 2-а, тел. +38 (0532) 59-25-76)

Горбанівська ікона Божої Матері
(читання акафіста за вечірнім богослужінням у неділю о 17.00)
Ікона прмч. Макарія з часточкою мощей
(читання акафіста за вечірнім богослжінням у четвер о 17.00)

Хрестовоздвиженський монастир
(вул. Свердлова, 2-г, тел. +38 (0532) 56-14-68)

Мощі свт. Афанасія (Вольховського) і свт. Іларіона (Юшенова)
(молебень з читанням акафіста у суботу о 7.00)
Ікона Божої Матері «Оўпованіі вѣхъ концѣхъ зѣмлі»
(читання акафіста за вечірнім богослужінням у неділю о 16.00)

Спаський храм
(вул. Жовтнева, 10, тел. +38 (05322) 2-86-29)

Ікона Божої Матері «Троєрѣчца»
(молебень з акафістом у неділю о 16.00)

Храм мученика Іоанна Воїна
(вул. Маршала Бірюзова, 64-б, тел. 65-70-07)

Ікона мч. Іоанна Воїна з часточкою мощей
(читання акафіста мч. Іоанну Воїну за вечірнім богослужінням у неділю о 17.00)
Ікона Божої Матері «Вісцаріца»
(читання акафіста у вівторок о 9.30)
Ікона Божої Матері «Оўтолі моѧ пѣчлі»
(читання акафіста в четвер о 9.30)

Андріївський храм
(вул. Сінна, 3-а, тел. 56-93-49)

Ікона мц. Наталії з часточкою мощей
(читання акафіста мчч. Адріану і Наталії за вечірнім богослужінням у неділю о 18.00)
Ікона Богородиці «Нѣпикѣмаѧ Чѣша»
(читання акафіста у вівторок о 9.30)

Свято-Троїцький храм
(вул. Свердлова, 2-г, тел. +38 (0532) 56-14-68)

Ікона «Сошѣтвіі Свѣтѣгѡ Дѡха»
(молебень Святому Духу в среду о 12.00)
Ікона свт. Миколая Чудотворця з часточкою мощей
(молебень свт. Миколаю в четвер о 12.00)

Пантелеймонівський храм
(вул. Фрунзе, 64, тел. +38 (0532) 53-21-58)

Ікона вмч. Пантелеймона з часточкою мощей
(читання акафіста вмч. Пантелеймону у вівторок о 12.00)
Ікона свт. Миколая Чудотворця
(читання акафіста свт. Миколаю в четвер о 12.00)

Храм святих мучениць Віри, Надії, Любові
(проспект Першотравневий, 23, тел. 2-16-59)

Ковчег з часточкою мощей свт. Іоасафа Белгородського
(читання акафіста свт. Іоасафу Белгородському в суботу о 9.30)
Почаївська ікона Божої Матері
(читання акафіста за вечірнім богослужінням у неділю о 17.00)

Вознесенський храм
(вул. Зоряна, 2, тел. +38 (0532) 66-16-23)

Ікона Божої Матері «Владімірскаѧ Пѣшкарѣвскаѧ»
(читання акафіста у неділю о 17.00)

Серафимівський храм
(вул. Героїв Сталінграда, 1-б, тел. +38 (0532) 58-34-96)

Ковчег з часточкою мощей прп. Серафима Саровського
(читання акафіста прп. Серафиму Саровському за вечірнім богослужінням у неділю о 17.00)
Ікона Богородиці «Нѣпикѣмаѧ Чѣша»
(читання акафіста в середу о 9.30)
Ікона Богородиці «Въ родѣхъ Помѡщница»
(читання акафіста в п'ятницю о 9.30)

Оформити передплату на «Відомості Полтавської єпархії» можна з будь-якого місяця в будь-якому відділенні «Укрпошти»:

Зворотній бік форми СП-1

(Абонемент)

На абонементі повинен бути проставлений відтиск касового апарата. При оформленні передплати (переадресування) без касового апарата на абонементі проставляється відтиск календарного штампеля відділення зв'язку. У цьому разі передплатнику видається абонемент з квитанцією про оплату вартості передплати (переадресування).

(Доставна картка-доручення)

Передплатник із сплачених ним коштів за передплату доручає Розповсюджувачу сплатити Видавцю суму в розмірі видавничої вартості передплаченого видання на умовах і в строки, визначені Розповсюджувачем.



Вітаємо

Редакція газети «Відомості Полтавської єпархії» щиро вітає кліриків Полтавської єпархії з ювілейними датами, які вони святкуватимуть у листопаді 2015 року:

протоієрея Анатолія Чулея, благочинного Машівського округу, настоятеля Свято-Миколаївського храму селища Машівка, з 15-літтям хіротонії, яке він відзначатиме 8 листопада;

священника Валерія Білана, настоятеля Чудо-Михайлівського храму села Халтурине Карлівського району, з 10-літтям хіротонії, яке він відзначатиме 9 листопада;

ігумена Афанасія (Бідного), настоятеля Миколаївського храму села Гоголеве Шишацького району, з 30-річчям від дня народження, яке він святкуватиме 19 листопада;

священника Ігоря Мірошниченка, настоятеля Свято-Миколаївського храму села Білики Кобеляцького району, з 10-літтям хіротонії, яке він відзначатиме 23 листопада.



Анонс

Дивіться на «Місто+»

У жовтні управління Полтавської єпархії розпочало трансляцію власних телевізійних інформаційно-пізнавальних передач «Під благодатним покровом» на телеканалі «Місто+». Відтепер полтавці матимуть можливість слідкувати у режимі он-лайн за значущими подіями

єпархіального життя, зустрічатись в ефірі зі священниками Української Православної Церкви та отримувати відповіді на головні питання життя у православній вірі.

Дивіться програму «Під благодатним покровом» щосереди о 18 год. 30 хв. та щосуботи о 13 год. 10 хв.



Продолжение. Начало в № 2(2012)–7, 9, 11, 12(2013), 1–12(2014), 1–9(2015).

Полтава. 1910–1917 гг.

Таким образом, не прошло и двух лет со времени моего перемещения в Полтаву, как мое положение в ней можно было считать вполне упроченным. Я состоял приходским священником, членом Консистории и законоучителем в женской гимназии, хотя пока не штатным; словом, получил то, на что я ни в каком случае не мог и рассчитывать. Кроме того, оба мои сына жили при мне; даже дочь, которая за год до перемещения моего в Полтаву окончила Епархиальное училище и состояла учительницей в Лубенском уезде, удалось перевести в Полтавский уезд, а через два года и ей удалось получить место учительницы в одном из начальных училищ в самой Полтаве. Большого нельзя было и желать. Правда, работать мне приходилось очень много, но работа мне давалась легко, и я ее не боялся.

Обыкновенно мой день складывался так: я вставал в 7 часов утра и к 8 часам шел на уроки в гимназию; после двух-трех уроков, приблизительно часам к 11-12, отправлялся в Консисторию, где занимался до 2-2½ ч., после чего приходил домой, обедал, после обеда по старой привычке отдыхал часов до 5, а в 6 садился за письменный стол и занимался часам до 11-12 ночи или Консисторскими делами, или подготовлением к урокам на следующий день, или тем и другим вместе. Наш Николаевский приход был небольшой, треб, отвлекавших меня из дому, было очень мало, и ничто не отрывало меня от работы. Материально я также был обеспечен вполне. Лучше сказать, я в первый раз перестал испытывать нужду в деньгах и имел возможность видеть у себя лишнюю копейку. Будущее также не могло меня страшить: прослужив еще пять лет штатным законоучителем гимназии, я имел право на получение пенсии в 1100 руб. в год, кроме пособия из... кассы, в количестве около 400 руб. в год. Средства мои позволяли мне доставить себе даже какое-нибудь удовольствие, вроде, например, поездки с женой куда-нибудь в Крым или на Кавказ, но я этой возможностью не воспользовался, откладывая ее на дальше, когда мои дети окончат образование и я буду свободен от всяких к ним обязанностей.

Но такое мое «благоденствие и мирное житие» продолжалось очень недолго — всего два года. Вспыхнувшая в 1914 году Русско-Германская война, принеся мне первое тяжелое испытание — смерть моего старшего сына, юноши 20 лет, убитого на войне, и как ее последствие — революция 1917 года, разрушили все мои намерения и планы

Записки священномученика Гавриила Коваленко

и принесли мне много других тяжелых испытаний, которым до сих пор еще нет конца и о которых я буду говорить дальше, если вообще буду продолжать мои записки.

Состоя на службе в Полтаве и занимая видную административную должность члена Консистории, я, однако, был далек от архиереев и никаким вниманием со стороны их не пользовался. Бывал у них очень редко, только по делу, и говорил только о деле, не старался входить ни в какие интимности, не лебезил, не заискивал, не старался выслужиться, не раболепствовал, тем паче — Боже упаси — никогда не ходил, как говорят, «с заднего крыльца».

Первым архиереем, при котором мне пришлось служить в Полтаве, был архиепископ Назарий, приехавший в Полтаву в одном месяце со мною, будучи переведен сюда из Нижнего Новгорода. Это, конечно, было для него понижением по службе, но за что его постигла такая кара, я не знаю. Ему было в то время вероятно уже лет за 60... Он решительно не обладал никаким проповедническим талантом и потому почти никогда не говорил никаких проповедей... Между тем, в частном разговоре был очень интересным собеседником, а его резолюции, смелые и, я бы сказал, хлесткие, обнаруживали в нем ум, иронию и остроумие. Явившись в Полтаву, он разогнал прекрасный архиерейский хор под управлением регента-художника о. Гр. Горянова, бывший при его предшественнике, Преосвященном Иоанне Смирнове, отвалил от себя всех так называемых мироносиц, дам, бегавших всюду за архиереями, каких тоже немало было у его предшественника, чем очень не понравился в Полтаве; не переносил табаку и очень преследовал курящих батюшек: на этот счет у него было какое-то особенное обоняние...

Но вместе с тем Преосвященный Назарий был человек грубый и неделикатный, чем очень отличался от своего предшественника, Преосвященного Иоанна. Зла он, правда, никому не сделал, но оскорбить человека ни за что ни про что ему ничего не стоило. Он как бы всегда давал почувствовать, что твоя судьба находится в его руках: захочу, мол, помилую; захочу — с кашей съем.

...В Полтаве Преосвященный Назарий пробыл недолго — немного более двух лет — и перемещен был в Одессу. Во время революции вышел на покой и жил в одном из московских монастырей, затем в сане митрополита уже управлял Курской епархией и умер, как говорят, в Одессе, в доме своего зятя — мужа

сестры, священника Лукьянова, который при нем служил и в Полтаве законоучителем 1-й мужской гимназии и затем вслед за ним переехал в Одессу; в каком году он скончался, не знаю...

Преемником Преосвященного Назария в Полтаве был епископ Феофан (Быстров), бывший ректор Санкт-Петербургской Духовной Академии, духовник, как говорили, царской семьи, друг и приятель пресловутого Распутина, а затем страшный и непримиримый его враг, за что должен был оставить столицу и переехать в Крым, затем в Астрахань и, наконец, в Полтаву. Появлению его у нас предшествовала молва, что это великий молитвенник, постник, выдающийся аскет и в то же время мистик, что он совершает ежедневно литургию; одним словом, чуть ли не святой человек.

Хорошо помню и сам его приезд в Полтаву. Это было в Вербную субботу. Известно было, что Владыка приезжает с поездом, который приходил в Полтаву не то в 10, не то в 11 часов дня, и сейчас же с вокзала направляется в кафедральный собор и по своему обычаю совершает литургию. Навстречу новому Владыке выезжал ключарь собора о. П. Тарасевич, секретарь Консистории Гробенко и еще кто-то, не помню; члены Консистории должны были встретить его на вокзале, а прочее городское духовенство во главе с викарным епископом Сильвестром — в кафедральном соборе. К назначенному для прихода поезда времени я вместе с другими членами Консистории приехал на Южный вокзал. В числе приехавших для встречи я увидел некоторых светских лиц, в том числе городского голову Заньковского, директора 1-й гимназии Раича, председателя Окружного Суда и еще других, которых я не знаю.

Наконец подошел поезд. Из него тотчас же вышел о. Петр Тарасевич. Мы сейчас же бросились к нему с расспросами: какой Владыка, что он из себя представляет и т. п.? Отец Петр ответил: «Такой представительный, вот сами увидите...». И сказавши, быстро ушел, сел на извозчика и уехал вперед, чтобы встретить Владыку в соборе. Мы остановились и ждем. Наконец из вагона показывается монашек небольшого роста, худенький, маленький, с бледным восковым лицом, обрамленным черной жиденькой козлиной бородкой в очень старенькой потертой рясе, быстрыми шагами, не обращая ни на кого никакого внимания, он прошел в здание вокзала. Мы все думали, что это, вероятно, келейник архиерея; оказалось, что это и был сам архиерей, но когда мы бросились за ним, то он

уже успел сесть в ожидающий его экипаж и быстро уехал в город. Нам ничего больше не оставалось, как ехать за ним в собор.

Когда мы приехали в собор, где его встретил, как нам передавали, Преосвященный Сильвестр прекрасной речью, литургия уже началась, и он стоял облаченный на амвоне. Что нас поразило, так это то, что он служил так тихо, что даже в алтаре его не было хорошо слышно, не говоря уже об обширном Соборном храме; никакого слова он не сказал, хотя молящихся собралось много, и после литургии уехал в архиерейский дом.

На следующий день, в Вербное Воскресение, была моя очередная проповедь в соборе, уже разрешенная к произнесению Преосвященным Сильвестром. К назначенному времени я пришел в собор и просил ключаря доложить Владыке, что я явился и как мне быть: ожидать ли своего времени или, быть может, Владыка будет сам говорить слово? Отец Петр, возвратившись, сказал мне, что Владыка приказывает обождать, а может быть, и он сам будет проповедовать. Но говорить мне слово в тот день не пришлось: его говорил сам Владыка. В обычное время он вышел на амвон; опустивши голову и закрывши глаза, он что-то говорил; но что — понять было невозможно, потому что его никто не слышал. Я стоял от него в расстоянии не более двух-трех шагов и ничего не мог слышать, о молящихся же и говорить не приходится.

Таковы были его первые шаги. И в дальнейшем он никогда почти не произносил своих проповедей, а написавши, давал для произношения кому-либо из священников: большею частью или смотрителю духовного училища о. Григорию Лисовскому, или его помощнику иеромонаху Иоасафу.

Уже одно то, что Преосвященный Феофан был ректором столичной Духовной Академии, говорило о том, что он был человек незаурядного ума, но в Полтаве он ничем его за 6 лет своего пребывания не проявил. Напротив, администратор он был никуда не годный. Был аскет, молитвенник — это правда, но не администратор. Если бы он отказался от епархии и ушел в монастырь для подвигов, из него, быть может, вышло что-нибудь выдающееся, вроде святого Тихона Задонского или Феофана Вышенского, но как епархиальный архиерей он был положительно не на месте. А между тем за свою власть он крепко держался. Помимо того, он был человек нелюдимый, замкнутый, подозрительный, всего и всех стеснявшийся. Слабыми сторонами его характера пользовались различные подозрительные личности и проходимцы... Тем не менее, слава о его святости и прозорливости сильно упорочилась, и вокруг него образовался довольно многочисленный кружок так называемых мироносиц, состоявший из вдов и старых дев, которые вдруг надели на себя монашеское платье. Они у него собирались для бесед, во время которых он читал и толковал им Добротолюбие, сочинения Игнатия Брянчанинова и другие аскетические и мистические книги. Некоторые из них были настолько ему преданы, как например девица Запольская, вдова-генеральша Бурман с дочерью, что уехали вместе с ним в эмиграцию за границу в 1919 году.

Где он теперь находится и жив ли он, я сказать не могу. Говорят, будто в Югославии, в Белграде.

Окончание следует.



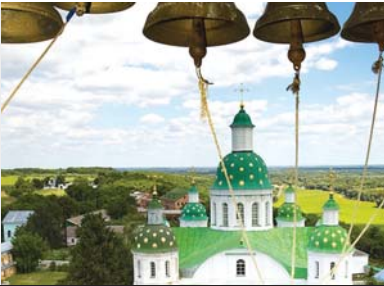
Южный железнодорожный вокзал в Полтаве. Фото начала XX века.

Монастирі Полтавщини
приймають паломників

Мгарський монастир

Древня обитель Полтавщини — Спасо-Преображенський Мгарський чоловічий монастир запрошує паломників піднести свої молитви до Господа і Його Пречистої Матері на цьому святому місці, ознайомитися з історією монастиря, дізнатися про життя пов'язаних із ним святих. При обителі діє готель для паломників.

Чекаємо Вас за адресою:
37536 Україна, Полтавська область, Лубенський район, с. Мгар, Спасо-Преображенський монастир. Тел. **(05361) 5-48-06**.
Електронна адреса: **www.mgarsky-monastery.org**



Велико-Будищанський
монастир

У с. Писаревщина Диканського району відроджується Велико-Будищанський Свято-Троїцький жіночий монастир. Обитель чекає паломників, які хочуть помолитися й потрудитися во славу Божу й задля відбудови православної святині Полтавщини.

Адреса монастиря:
38522 Україна, Полтавська область, Диканський район, с. Писаревщина, вул. Лугова, 6.
Додаткову інформацію можна отримати в єпархіальному управлінні за тел. **(0532) 59-59-91**.
Тел. монастиря **(05351) 9-45-42**.

До монастиря можна доїхати автобусами «Полтава—с. Писаревщина», що відправляються від автостанції №3 м. Полтави (поряд з ТЦ «Київ») о **5.50, 8.15, 14.05, 17.30**.



Хрестовоздвиженський
монастир

Полтавський Хрестовоздвиженський жіночий монастир приймає паломників і людей, які хочуть потрудитися во славу Божу в стінах древньої обителі.

Настоятелька монастиря — ігуменя Сергія (Алексєєнко).

Престольне свято: 27 вересня.

Адреса монастиря:
вул. Свердлова, 2-г, м. Полтава, 36017, Україна. Тел. **(0532) 56-14-68**.



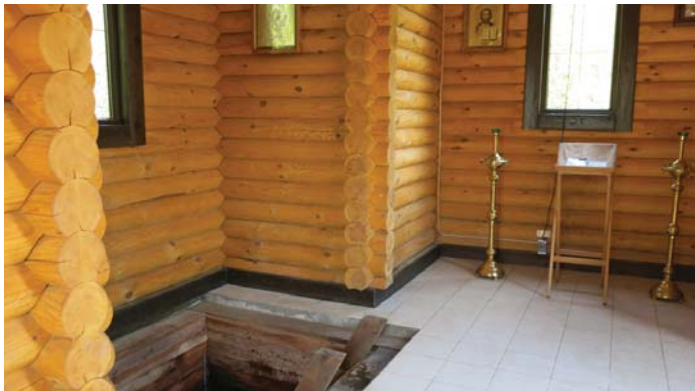
Молебні біля святих джерел
на честь Горбанівської ікони Божої Матері

На честь святині землі Полтавської — чудотворного Горбанівського образу Божої Матері — з давніх-давен вшановуються православним народом святі джерела, розташовані в передмісті Полтави. Люди ходять до цих джерел не тільки набрати цілющої води, але й віддати молитовну шану Пресвятій Богородиці. На знак подяки благодійниками відновлено благоустрій навколо святих джерел.

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, біля джерел щотижня звершуватимуться молебні.



Біля святого джерела на честь Горбанівської ікони Божої Матері (поруч із Баронівськими ставками) молебен звершуватиметься **щочетверга о 12-й годині** причтом Полтавського Хрестовоздвиженського жіночого монастиря.



Біля святого джерела у селі Горбанівка (територія релігійної громади Різдва Богородиці Української Православної Церкви) молебен звершуватиметься **щосуботи об 11-й годині** причтом Вознесенського храму Полтави.



Духовно-просвітницькі курси в Полтаві

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, обласне відділення Всеукраїнського православного педагогічного товариства проводить духовно-просвітницькі курси для педагогів, вихователів, керівників навчальних закладів та всіх, хто прагне долучити підростаюче покоління до вічних цінностей християнства. На курсах вивчаються Священне Писання, церковна історія, християнська культура, основи літургії.

Заняття відбуваються **щосереди о 18.00** в старому корпусі Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка (м. Полтава, вул. Остроградського, 2).



Читайте щоп'ятниці «Православний вісник» —
додаток до «Відомостей Полтавської єпархії»

ВИХОДИТЬ У ГАЗЕТАХ:

«Полтавський вісник»: «Вечірня Полтава»:
передплатний передплатний
індекс — **61582** індекс — **30549**



ВІДОМОСТІ ПОЛТАВСЬКОЇ ЄПАРХІЇ

Щомісячний часопис.
Засновник: Управління Полтавської єпархії Української Православної Церкви.
Свідоцтво про державну реєстрацію: КВ №11359–232ПР від 20.06.2006р.
Передплатний індекс: 01125.
Адреса редакції: вул. Героїв Сталінграда, 1-6, м. Полтава, 36040, Україна.
Телефон/факс: +380 (532) 58-28-47.
Електронна пошта: pravpoltava@ukr.net

Головний редактор:
митрополит Полтавський і Миргородський Филип.

Заступник головного редактора:
Людмила Самойлова.

Фото: протоієрей Миколай Довганич, диякон Георгій Лінд.

Листування з читачами ведеться тільки на сторінках газети. Автори несуть відповідальність за точність наведених даних.

Тираж номера: 6000 прим. Замовлення №15533010. Газету надруковано: ТОВ «Видавничий дім «Кераміст». 69057, м. Запоріжжя, вул. Седова, 16. Тел. (061) 228-10-30.